

Брой 8 (1949)

Август 2018 г.

Година LIX, ISSN-0205-0943

Цена 1 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на БТС

ПОКАНА

Българският туристически съюз кани любителите на българската природа да вземат участие в Националния туристически събор, който ще се проведе на 26 август 2018 г. от 12 ч. на Черни връх – Витоша.

По стъпките на Апостола – българският път Камино де Сантяго

Повече от 200 души тази година преминаха Балкана по стъпките на Апостола в 24-ия национален поход. Участниците бяха разпределени в 7 лъча, три от които бяха предимно от ученици.

Като българския път Камино де Сантяго беше походът за най-големия - Първи лъч. Половината от състава му беше цял клас абитуриенти от Математическа гимназия „Гео Милев“ – Плевен.

Ето какво разказа Павлин Цонев, главен ръководител на тази група, който е участвал в 16 от 24-те похода „По стъпките на Апостола“.

„Решихме, че Левски се е движил освен в посоката Плевен – Карлово, и в обратната. Затова върнахме стъпките и назад. От Троянския Балкан минахме в Карловския и след това

Жив е той!

На 18 юли се навършиха 150 години от гибелта на Хаджи Димитър през 1868 година на връх Бузлуджа.

Именно за него Христо Ботев написва прочутата си балада, започваща с безсмъртното: „Жив е той...“ - стих, превърнал се в национален девиз за българските борци за национална свобода и сякаш предопределил впоследствие съдбата и на самия поет.

Любопитен историко-биографичен детайл е, че Димитър Николов Асенов става „хаджия“ още на 2-годишна възраст – тогава семейството му отива на поклонение на Божи гроб в Йерусалим.

В съзнанието на българите Хаджи Димитър е останал най-вече с героичната си смърт на 28 години (впрочем, на същата възраст, както и Ботев) – и така някак го възприемаме като герой на едно-единствено събитие, участник в един изолиран епизод от националноосвободителната ни борба. Но ако се вгледаме в биографията му, лесно ще забележим, че тази борба още на съвсем млада възраст се е превърнала в негова участ и съдба. Още през 1862 г. той се включва в хайдушка чета, а през 1864 вече е знаменосец в четата на съгражданина си Стоян войвода.

През 1865 г., вече заедно със Стефан Караджа, е участник в чета, преминала от Румъния в България, която действа в района на Агликина поляна – най-известното място, където се събирали българските хайдути.

Следващата, 1866 година е ознаменувана с поредното влизане на чета от Румъния в България – тук вече Хаджи Димитър е един от войводите, заедно със Стефан Караджа и Желязко войвода.

Продължава на стр. 5

се върнахме обратно – 6 дни в планината, сравнително тежки преходи. Минахме през хижите „Амбарица“ и „Хубавец“ на отиване, през хижа „Рай“, хижа „Левски“ на връщане, като завършихме в хижа „Плевен“. Последният ден преходът беше над 10 часа.

Имахме всичко – и слънце, и дъжд, и буря, и по-приятни за ходене дни. Балканът ни беше приготвил от всички изненади, но останахме доволни. Децата се забавляваха през цялото време, а в една от вечерите, посветени на Левски, направиха нещо много интересно. По идея на г-жа Вълчешка за кратко време трябваше да напишат акростих с различна тематика. Две от децата измислиха изключително интересни стихотворения и бяха наградени от нас с книги. Представиха ги и в Карлово в един литературен слобод и получиха добри отзиви и там. Бях впечатлен как за пет минути се измисля стихотворение, което да има смисъл, но го видях с очите си. Стихотворенията бяха на Траяна от ПГПЧЕ – Плевен, и Димитър от Американския колеж.

Когато съм ходил по пътя на Сантяго де Камино, видях много млади хора, току-що завършили, минаваха този път и за тях това е един вид завършване на етап от живота им, предизвикателство. Така го приеха и нашите ученици. Без да знаят за този път, те изпълниха същия вътрешен призив. Тези млади хора се отнасяха изключително отговорно към инициативата и показаха, че наистина вече са зрели хора. Показаха го както в преодоляването на трудностите по време на похода, така и в забавленията.

Разбиха всички митове, че младото поколение не се интересува от нищо. Има надежда в такива деца.

Продължава на стр. 2

**АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА ВЕСТНИК**
ЗА ДА БЪДЕТЕ
ЧАСТ ОТ ТУРИЗМА

№ **255**
В каталога на Български пощи
или в Централата на БТС

„ЕХО“

По стъпките на Апостола...

Продължение от стр. 1

Това е хубавото на ходенето в планината, че човек научава не само статистика и факти, а вижда нещата отвътре. Приятелство, ядосване, а на следващия ден нещата се променят. Когато човек усети трудност и я преодолее, той се чувства горд. В деня, в който ходихме 10 часа, аз ги спрях и казах: „Деца, вие днес вървахте наистина по стъпките на Левски, усетихте колко му е било трудно да събере толкова хора, да направи от тях комитети, да се опита да ги обедини. Най-важно е да можеш да преодолееш трудностите.“

Едно от най-приятните преживявания, които ме изпълват с гордост, е посрещането на походниците в Карлово. На площада сме ние и войниците, ние поднасяме венците с белите тениски с лика на Левски.

Традиция е да водим учениците в с. Войнягово, където Левски е бил учител и там им раздаваме грамотите за участие в похода. Това е едно много интересно място, не го познавах, преди да тръгна на похода.

Нашата група освен аз, с най-много участия - 16, бяха Галина Вълчешка и нейната дъщеря Ганка с 10 участия. Освен тях имаше участници с по 5 и 4 години „стаж“. Хубавото е, че има приемственост,

децата си разказват едно на друго за преживяванията по време на похода и взаимно се увличат. И вече са ветерани, въпреки ученическата си възраст.

Ето и стихотворението в акростих, спечелило първо място в импровизирания конкурс:

Нямам вече вашата подкрепа.

Аз бях обречен на съдба проклета.

Разочарован съм от слабия ви дух,

Обречен с народ сляп и глух.

Дано това ви бъде за урок,

Един ден ще разберете вашия порок!

Най-възрастните участници – на 72 години, са един от

основателите на похода и почетен председател на Общински комитет „Васил Левски“ Васил Копчев и карловецът Васил Чардаклиев, родственик на Левски. Най-малък от участниците е Йордан Хаджиев, който през август ще навърши 3 годинки, но се включва в похода за втори път. На сес-тричката му предстои да на-

прави 10 години, като за нея това ще е шести поход.

Традиционен е и лъчът на т. нар. „ветерани“ – включилите се в него имат поне по 3 пре-хода и са представители на три поколения от семейство, доказващи приемствеността в инициативата.

Мая Паскова

Туристи ветерани с почит към Апостола

И тази година Третият национален поход „Троянски Балкан – по пътеките на Апостола“, организиран от ТД „Амбарица – 21“ – Троян, събра десетки участници от цялата страна. В походната колона се включиха туристи ветерани – представители на туристически дружества и клубове от 20 населени места. Средната възраст на походниците бе 69 години, като най-възрастен беше 83-годишният Пенко Пеевски от Троян. Поради големия брой участници и ограничения капацитет на някои хижи походниците бяха разделени на два лъча.

Ръководител на проявата беше Румен Узунов, водач – Илина Маринова и Сашо Гунешки, спасител – Петър Куцидимов от ПСС отряда в Карлово.

През всичките 4 дни колоната се движеше стегнато и с висок дух. Красивите гледки и приятното време допълнително допринасяха за приповдигнатото настроение. Многократно планинските склонове се огласяваха от бодрите песни на походниците, а вечерите в хижите бяха изпълнени с веселие.

Походът, посветен на 181-вата годишнина от рождението на Апостола, стартира от Троянския проход, премина през хижите „Дерменка“, „Добри-ла“, „Васил Левски“, „Балкански рози“ и „Хубавец“ и завърши в град Карлово. По улиците на града колоната премина с разветви знамена и маршови песни и беше спонтанно аплодирана от десетки граждани. Пред паметника на Васил Левски походниците бяха посрещнати и поздравени от представители на Община Карлово. Последва обичайната

церемония – рапорт от ръководителя на похода, слово за Апостола, поднасяне на венец от името на ТД „Амбарица – 21“, минута мълчание.

С благодарствени думи към участниците и водачите и с пожелание „Добри срещи!“ ръководителят Румен Узунов обяви Третия национален поход „Троянски Балкан – по пътеките на Апостола“ за закрит.

Ето и мненията на някои участници:

Искра Венкова, 77-годишна, от Русе: „Участвам за трети път в този поход. Била съм на много национални походи, но тук ми е най-хубаво. Отлично водачество, много добре балансиран маршрут, красиви гледки.“

Лиляна Тилева от Димитровград: „Участвам за първи път. Впечатлена съм от красотата на Троянската планина, от търпението и възпитанието на водачите. Разочарована съм от хигиената и битовите условия на хижа „Дерменка“, но това не зависи от организаторите.“

Петър Куцидимов, спасител: „Професионално подбран маршрут – натоварването се увеличава плавно през всеки следващ ден. Много добри водачи, дисциплинирана група.“

Ангелина Жекова от Варна: „И аз съм за първи път. Беше невероятно хубаво – красиви панорами, умерено темпо, приятна група, добри водачи.“

Филип Петров от Сливен: „Чудесен маршрут, отлична организация, хубаво време, добри водачи, приятна компания – какво повече му трябва на туриста. Догодина пак сме тук.“

Българска федерация на туристите ветерани

Из гебрите на красивата Рила

Откоleshна е традицията при туристите ветерани от ТД „Шипка“ – Пловдив, ежегодно в своите планове да предвиждат преходи до отделни високи планини. Наред с регулярните неделни краткотрайни излети и опознавателните екскурзии из страната този род прояви се очакват винаги с интерес и в тях участва обичайно група от по 20-25 и повече туристи, които бяха из Пирин, Стара планина, Витоша, Рила, Родопите и Осогово.

Тази година и този туристически сезон не направиха изключение. Акцентира се върху отделни дестинации до най-високата ни планина – Рила, като още през юни се проведе авторизован преход до Мусаленския ѝ дял, с четири различни по дължина и трудност отсечки за преодоляване, включително и за покоряване на първенеца ѝ връх Мусала. В подготовка за месец август е пак авторизован маршрут, но този път до красивите възвишения Бакаджиците, непосещавани от нас от далечната 2007 година. „Черешката на тортата“ обаче се оказа току-що проведената двудневна високопланинска излуда до Източна Рила, по-конкретно до хижа „Трещеник“ и нейния прилежащ район.

В средата на юли, при чудесни атмосферни и пътни условия, групата от 25 туристически ветерани, в колона от малък бус и лек автомобил, се отправиха на очакваното пътешествие. Пловдив не е далеч географски от Родопите, Рила, Стара планина и Средна гора и затова предстоящите малко над 150 километра не бяха проблем. По-важното беше, че пътят ни се виеше из редица красиви природни дадености. След гр. Белово преминахме през ждрелото на р. Яденица, което се счита за неофициална граница между Рила планина и Родопите. Част от нас, минаващи за пръв път оттук, останалите и изненадани, и очаровани от непрекъснатотоменящите се картини от двете страни на движението – високи, страховити скали, вековни гори, меандри на реката... Не след дълго излязохме на възловата красива седловина Юндола. Последва традиционният краткотраен отдих, кафе-пауза, снимки и... отново на път, тъй като крайната цел вече не беше далеч. Преминаваме през малки китни селища, този път по поречието на р. Места, която тук на свой ред играе ролята на граница между Рила и Родопите. Картините са все така неземно красиви и се менят невероятно бързо. Ето,

достигаме и градчето Якоруда, разположено от двете страни на Места, и току пред него посоката ни се отклонява право на север, към хижата. За наша приятна изненада и за успокоение на двамата водачи на превозните ни средства, планинският път нагоре е в добро състояние и след около четирисет минути се озоваваме пред хижа „Трещеник“. Посреща ни с усмивка управителят ѝ, който ни очаква съгласно предварителната уговорка. На всички новодошли предлага чай, кафе, топли супи. След кратка суетня около разтоварването последва обичайното настаняване, осъществено от секретаря на ТД „Шипка“, г-жа Анна Камчева, по един бърз и акуратен начин.

Навременното ни пристигане, по-рано от предвиденото, породило промяна в плановите ни за пребиваване в планината. Предвиденият за другия ден преход до хижа и езеро Грънчар се оказа удачно да се проведе още първия ден. На призова откликнаха повечето участници и сформиранията набързо „бойна“ група пое към хижа „Грънчар“.

По-малката част от туристите остана да се наслаждава на невероятната панорама, откриваща се във всички посоки около хижата – безкрайно зелено „море“, зад което на север надничаха рилските върхове, а през една пролука в западна посока ярко се показва гранитната снага на Пирин и трите нейни красавици – върховете Тодорка, Вихрен и Кутело. На свой ред билкарите откриха в околностите цели полета от билки, една великолепно природна аптека, и си набраха солидни количества от тях, а гъбарите – те пък измежду смърчовите горички откриха търсените ядливи сортове, с които ни нагостиха вечерта. „Героите“ от прехода до хижа „Грънчар“ и езерото се завърнаха в късните следобедни часове уморени, но изключително доволни. До късно не стихаха коментарите им за кра-

сотите на Грънчарския циркус, за езерото, за върховете Суха вапа, Песочлива вапа, Грънчар, за Ковач, за сувенирните снимки, направени там...

С мръкването започна другарската вечеря и традиционното туристическо веселие. Управителят даде възможност на организаторите ни да се проявят и като кулinari и да ни нагостят подobaващо. Екнаха песни, завиха се хора и към нашите изяви постепенно се присъединиха и туристите от другите две групи от различни градове. Съвместното веселие продължи до късна доба, след което последва един невероятен, здравословен, високопланински сън...

Вторият ден, макар и предвиден за активна почивка, претърпя също промяна. Управителят ни предложи да посетим и красивия циркус на Якорудските езера, на два часа път от хижата. Идеята бе спонтанно приета и отново двадесетина души поеха към целта. Част от пътя за улеснение бе преминал с буса, след което всички поеха срещу течението на отточната от езерата Голяма Баненска река. Времето беше чудесно, пътят се оказа от средна трудност и след час и нещо ходене се оказахме в сърцето на циркуса. Отново възхита у всички от панорамата пред нас – мощните снаги на върховете Ковач, Суха вапа и Стражник, оградящи циркуса и блестящите красиви езера. След първоначалния унес – отново снимки, отново коментари за възхищението от видяното. И пак уморени, но доволни, всички се отправихме по обратния път.

Последва прощален обяд в хижата, снимки с персонала и колоната ни пое към Пловдив – този път през Велинград, където спряхме за кратък отдих и „сладоледена“ пауза. Привечер бяхме у дома.

Какви неземни красоти крие нашата Рила! До нови срещи там!

Димитър Луканов

Да съчетаем полезното с приятното

Под това мото на 11 и 12 юли 2018 г. КТВ - гр. Берковица, проведе ЕКОПОХОД от хижа „Ком“ по панорамния път през Берковския Балкан до прохода Петрохан.

Наши гости и участници в похода, който се проведе в чест на 155 г. от рождението на Алеко Константинов, бяха представители на клубовете от Северо-запада: Видин, Лом, Монтана и Враца.

На 11-и посрещнахме гостите на гара Берковица и с автобуси и коли отпътувахме за комплекс „Ком“. Настанихме се в хижа „Ком“ – нова, и след обяда и кратката почивка запознахме гостите с околностите (лошото време не ни позволи да осъществим предвидения поход до Малкия самар и Вазов камък).

На тържествената вечеря от 19:00 ч. Певческата група към клуба

изнесе кратка програма с туристически песни и песни за Берковица. До полунощ танцувахме и се забавлявахме. На сутринта след специално приготвената закуска от любезните хижари сем. Величкови си направихме обща снимка за спомен пред хижа „Ком“.

С раници на гръб, ръкавици и чували в ръце - предоставени ни от Общинска администрация, колоната потегли с богра стъпка.

За пореден път показвахме отношение към природата и туризма. Денят се оказа слънчев, което ни даде възможност да се насладим на даровете в прекрасната ни природа, като през целия път си похапвахме от сладките боровинки, които са в изобилие. Вдъхвахме аромата на цветя, треви, билки и пухме от студентите изворни води.

Настроението на всички (общо 55 души)

беше чудесно – наистина е приятно да се видят само усмихнати хора с весело настроение. По време на кратките почивки запознавахме гостите ни с местностите на нашия Балкан – Фунията, Щърковица, Бързий-

ски соват, Щавена поляна и гр. Походниците се срещнаха с едни от най-красивите самородни букови гори в района на Петрохан. Тези живи същества те карат да се чувстваш различно, сякаш ти говорят: Пазе-

те природата, тя ще ви отвърне с щедрост, ще възнагради и децата ви. Така неусетно нашият поход завърши на Петрохан, докдето ни съпровождаше председателят на туристическото гружество Кр.

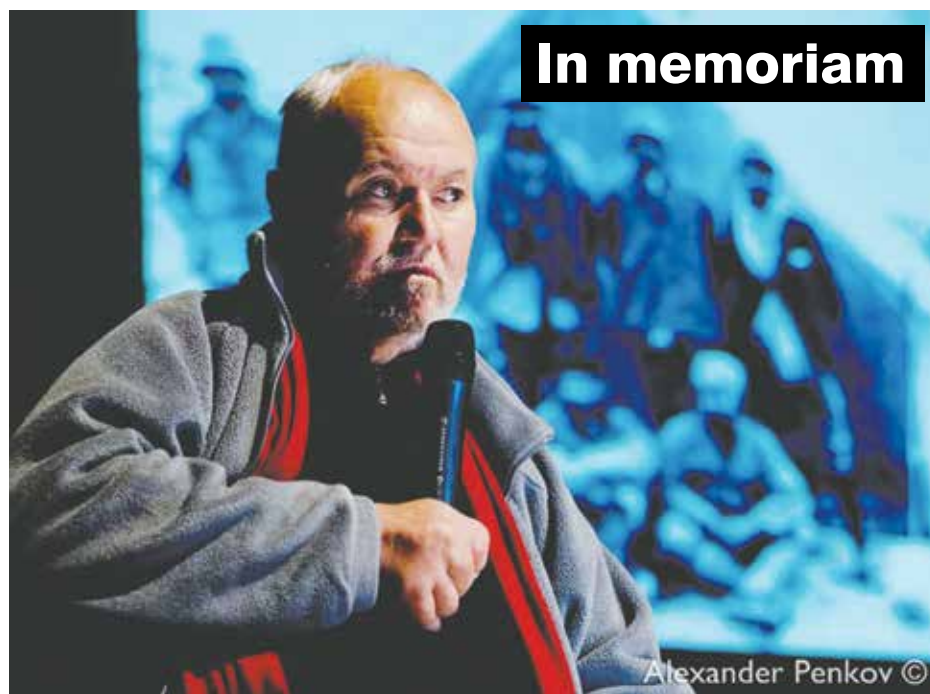
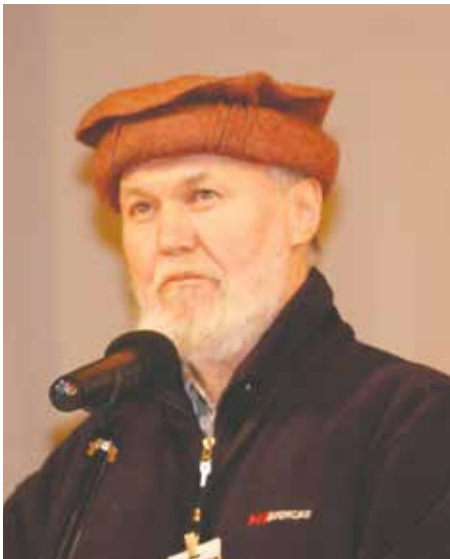
Статков, за да извози събраните отпадъци. Автобусите също ни чакаха и така се прибрахме по домовете си, а гостите отпътуваха от гара Берковица в 16:00 ч.

КТВ - Берковица

На 24 юли почина Петър Атанасов

Отиде си от този свят на мъки, несгоди и неволи председателят на Банско филм фест Петър Атанасов Петров - Пепи, който ни показва, че светът може да бъде хубав, забавен и възможен чрез безграничните човешки възможности, ентузиазъм и силен интерес към предизвикателствата на живота. Журналист, радиоводещ, общественик, значима, ярка, деликатна, фина, легендарна личност, роден на 24.02.1951 в град София. Той се държи изправен като стълб до края на живота си и с воля вложи много обич, топлина и тиха мълчалива подкрепа във всичко, което правеше.

Висшето си образование завършва в Полша през 70-те години. Любова му към планините и алпинизма, туризма, трекинзите, приключенството, планинските спортове и екстремно-

то остава за цял живот. Енциклопедичните си способности Петър Атанасов проявява не само у нас - той е ценен като „информационна банка“ в

чужбина, има кореспонденция със свои колеги от Америка, Европа, Япония и другаде по света. Съавтор е на най-голямата Планинска енциклопедия в света, която излиза в няколко тома. Освен да отразява, Петър Атанасов е бил директно вътре в експедициите, работили и подготвили много от българските алпийски и хималайски експедиции на етап планиране с проучване и информация за избираните маршрути, връзка и контакти, подготовка и организация и е пряко свързан с работата по организирането. Това са почти всичките експедиции и повечето от тях в далечни райони на света, високите планини, непознати райони, от 80-те, 90-те години и до края на 20 век и от 2000 година, та чак до наши дни.

Негова лелеяна мечта е да се поставят основите на дълго чакания „Музей на планините“, който юридически е регистриран, но няма сграда, а вече има събрани предоставени материали за музей. Ето това е още една кауза за продължаване. Петър Атанасов ни напусна твърде рано, но остави много след себе си. В България не е награждаван, има награди от Полша. Той обичаше музиката, свиреше на вошборд и други странни инструменти. Дълбок поклон пред паметта му!

От Елисавета Първанова и БТС

На 21 юли т.г. на 78-годишна възраст почина Иван Кандиларов – дългогодишен служител в БТС – отдел „Хижи и маркировка“. Той има стотици изкачвания в нашите планини. Над 30 000 са хората, които благодарение на него са минали по туристическите пътеки. Обучавал е в планинарство и детски групи. Всичко това Кандиларов правеше с много всеотдайност и професионализъм.

Като планински водач и преподавател той дълги години е подготвял планински водачи, организатори на туристическата дейност и инструктори по туризъм.

Иван Кандиларов е заслужил алпинист и планинар. Той е първият председател на Националното сдружение на планинските водачи. Съавтор е на много полезната за всички, които обичат планината, книга-ръководство „Планинарство за всички“. Изключителен познавач и специалист по туристическа маркировка

Поклон пред паметта му.

От БТС

Хайде на Руен!

Лошите метеорологични прогнози и тази година не изплашиха стотици туристи от цялата страна да изкачат първенеца на Осоговската планина - връх Руен. Той е най-високият връх (2251 м) в Осоговската планина. Нареща се на пето място по височина сред планинските върхове в България. При ясно време от него се открива красива панорама. Малко са върховете, от които можеш да видиш толкова много планини: Малашевската, Влахица, Огражден, Беласица, Рила, Пирин, Верила, Конявска, Голо бърдо, Плана, Люлин, Лисец, Чуденска и др. На северозапад туристите, изкачили върха, могат да видят Шар планина и планини в Южна Сърбия.

Всяка година Туристическо дружество „Осогово“ в град Кюстендил организира ежегодно изкачване на върха съвместно с Планинарско дружество

„Руен“ от град Крива Паланка в Република Македония.

На поканата се отзоваха стотици планинари от София, Перник, Петрич, Радомир, Проби Щип, Крива Паланка, Скопие, Македонска Каменица, Пехчево, Делчево, Босилеград, Сургулица и др. Най-нетърпеливи да изкачат върха бяха децата от клуб „Екология и здраве“ към 5. ОУ с ръководител Василка Кръстева.

Приветствия към гостите отправиха секретарят на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил - Силвия Михова и Катина Борисовска - председател на ПСК „Руен“ - гр. Крива Паланка.

Направихме много снимки и след песните и хората, които обединиха туристите от трите държави, и обещанията за следващи срещи, поемаме обратно – пътят ни чака. А най-хубавото е, че се чувстваме пречистени и заредени, защото сме получили поред-

ната порция планинска мъдрост.

На 12 юли 2018 години с празничен курбан дружеството отбеляза 90 години от изграждането на хижа „Осогово“. Преди празничния курбан туристи-

те изкачиха връх Кюнек (1925 м н.в.).

Силвия Михова,
секретар на ТД „Осогово“,
гр. Кюстендил

Ваканция в Балкана

От 7 до 14 юли ТД „Стратеш“, Ловеч, проведе традиционния си летен детски лагер на хижа „Дерменка“ в Централен Балкан с 42-ма участници на възраст от 7 до 14 години. Лагерът се провежда за седма поредна година с нарастващата популярност и брой участници. Ръководител бе председателят на дружеството и на Планинския спасителен отряд в Ловеч Светослав Генков, отлично подготвен, възрожденски отдаден на работата си с младите туристи. Организатори за втора поредна година бяха чудесният тандем от мотивирани и обучени млади хора - енергичната Детелина - Диди Цветанова, добър познавач на нашите планини, и Петя Николова, експерт-пожарникар в Ловеч, завърнала се предната нощ от лагер в Холандия. Още от първия ден лагерниците бяха разделени на случаен принцип в шест отбора. Избраха си капитани и име на отбора и ежедневно участваха в организирани от Детелина и Петя атрактивни състезателни игри на

открито, които носеха точки за крайното класиране. В Ловеч валеше от дъни, но горе, над облаците, времето бе свежо, слънчево, понякога мистично в издигащите се от долините мъгли, но цялата динамична и наситена с прояви и събития програма на лагера бе изпълнена по план.

Дните започваха с утринна гимнастика в кристалния въздух, топла закуска, приготвена в хижата, и продължаваха с беседи, свързани с историята и природните забележителности на родния край, запознаване с видовете защитени територии, паркове и резерватите на Централен Балкан и правилата за поведение в тях. Преподаваха се подходящи за възрастта теоретични знания и практически умения по изграждане на бивак, разпъване на палатки и нощувка в тях, работа с карта, компас и азимут, връзване на алпийски възли, въжен тролей и въжена носилка за оказване помощ на пострадали, посочваха се опасностите в планината и начините

да окажем първа помощ. Ежедневно се провеждаха походи до близки върхове и забележителности - връх Гердектепе, 1713 м н.в. - Огледния връх, резерват Стенето, хижа „Добрила“, хижа „Певците“, връх Дерменка. От тревистостта било на Балкана се разкриваха възхитителни панорами към Средна гора, на запад чак до Витоша, подбалканските полета и селищата в тях, върховете от главното било на Стара планина - Вежен, Юмрука, Амбарица.

Децата бяха в чудесно здраве и като лекар на лагера ги запознавах в специална беседа и по време на походите с растителното богатство на планината, билките и правилата за тяхното събиране и използване. Почти всички се върнаха с високопланински билки за чай у дома. Мотивирано и с желание децата се включиха и в традиционните акции за бране на мащерка, еньовче и жълт кантарион за хижата и почистване на региона около нея. Във всяка свободна минута от светлата част на деня лагерниците бяха на голямата поляна пред хижа „Дерменка“, играеха футбол, федербал, фрисби, общуваха с двете малки игриви кученца - каракачански овчарки, на хижарското куче Оля и разхождаха на кашка старото куче Сара. Лагерът приключи с викторина за наученото, много награди, оригинални, ръчно изработени от Детелина и Петя медали за първите три отбора, грамоти - сертификати за всички участници и, разбира се - голям лагерен огън. Събирането на дърва и регенето на кладата бе едно от последните умения, което Слави Генков преподава на лагерниците. Последният поход от хижа „Дерменка“ до курортния комплекс „Беклемето“ завърши с успешно преминаване по атрактивните елемен-

ти на въжен парк „Катеричка“. Всички отнесоха ярки спомени от красивите гледки и другарските игри, любов към планината и желание да се срещат отново по високите върхове и пътеки на прекрасните български планини.

И тази година летният детски лагер бе финансово подпомогнат от Община Ловеч. Всички лагерници получиха зелени тениски с емблемата на ТД „Стратеш“ и логото на високопланинския лагер на хижа „Дерменка“. Носеха ги с желание по време на походите и игрите.

Лятото е в разгара си. Преди дни приключи ежегодният 5-дневен поход в Рила. Наши алпинисти и планински спасители от ловешкия отряд на ПСС са на експедиция в Алпите. Предстоят най-желаните дестинации на ТД „Стратеш“ - 5-дневни походи в Пирин от 11 до 18 август и изкачване на връх Ботев с нощувка на хижа „Плевен“ на 25-26 август в чест на Празника на българските туристи, 123 години от първото организирано от Алеко Константинов изкачване на Черни връх. На 1 и 2 септември е празникът на хижата на ТД „Стратеш“ - „Дерменка“. От 2 до 8 септември е традиционната ни международна промяна: Гърция - планината Тимфи, каньонът Викос, Македония - Кораб планина. Следва екскурзия в Югоизточна България от 22 до 24 септември: с Резово - защитена местност Силистар - устието на река Велека - гр. Ахтопол - гр. Царево - Беглик Таш - река Ропотамо - гр. Созопол - гр. Бургас за посещение на намиращите се там отдалечени от нас забележителности, включени в движението „100 национални туристически обекта“.

Текст и снимка: г-р Дарина Петрова

Поредна престижна награда за хор „Средногорски звуци“

В навечерието на своя 60-годишен юбилей Туристически хор „Средногорски звуци“ при ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, доказва по безспорен начин, че е един от най-добрите туристически хорове в България. С участието си от 7 до 9 юни на Седмия международен вокално-инструментален конкурс „Нови гласове и песни“, под егидата на Сдружение „Евтерпани“ - гр. София, и любезното домакинство на Община Несебър, хорът получи най-високото отличие GRAND PRIX за хоров колектив и индивидуална награда статуетка за талантливия диригент маестро Емил Минева.

В ритуалната зала на стария Несебър, една от емблемите на града, пред многолюдна публика, песните посветени на красивата природа на България, изпети от хористите с много настроение и ентузиазъм, завладяха публиката.

За хор „Средногорски звуци“ предстои още едно голямо преживяване - участие в международния фестивал „RASPEVANI DZIVDZANI“, чието първо издание е от 31 август до 3 септември в гр. Белград, Сърбия.

Богдана Аргирова

150 години от героичния подвиг и гибелта на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа на връх Бузлуджа

И тази година представителна група от 30 туристи от ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, участвахме в многохилядното възпоменателно тържество на връх Бузлуджа, за да почетем паметта на загиналите 125 четници за свободата на България от турско робство. Пред величествения паметник на Хаджи Димитър програмата включваше: рецитал на знаменито-

то стихотворение на Христо Ботев – „Хаджи Димитър“, заупокойна литургия, отслужена от свещеници от Старозагорската епархия; слово от директора на Националния парк-музей „Шипка – Бузлуджа“, проследяващо героичния път на четниците от румънския бряг на река Дунав до връх Бузлуджа; изключително емоционалното и патриотично слово на заместник министър-председателя Красимир

Паметен знак на лобното място на Хаджи Димитър, положен от ТД „Сърнена гора“, гр. Ст. Загора, 1998 г.

Жив е той!

Продължение от стр. 1

Какво ни говорят тези дати?

Нещо твърде важно – борбата за национално освобождение се е превърнала за този младеж в смисъл на живота. В съдба. При това той не е просто редови участник – виждаме го как израства в революционната си „кариера“ от обикновен четник, през знаменосец, до истински войвода. Интересно, какво ли минава през главата на мнозина днешни българи, загрижени за своето „кариерно израстване“? Но това е, както се казва, друга тема...

Прочутата чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, която ние обикновено знаем още от училищните учебници по история, бива сформирана в Румъния през пролетта на 1868 г. Тя преминава Дунава на 5 юли, като използва румънска гемия. Според участника в нея Христо Македонски, който по-късно заема мястото на убития знаменосец, в четата са влизали 128 четници.

Още със сливането си на българския бряг четата бива атакувана от многобройна турска потеря и води битка при свищовското село Караусен. На 7 и 8 юли влиза в още две битки – до село Горна Липница и Вишовград, като един четник е убит, а двама са ранени.

На 9 юли, недалеч от Вишовград, в

местността Канлъдере, срещу хайдутите се събира голяма потеря от башибозук и редовни турски части – 4 хиляди души. Тук четата е разбита, а Стефан Караджа е ранен и пленен.

Хаджи Димитър събира 58 четници и заедно с тях се отправя към Балкана. По пътя група изморени хайдутите изостават и се откъсва от основната група. Около тридесетина четници начело с Хаджи Димитър достигат Стара планина.

Там на връх Бузлуджа те водят последното си сражение. Тук историките се разделят в мненията си за съдбата на войводата. Някои смятат, че загива в битката, други – че е бил само ранен. Една от хипотезите е, че Хаджи Димитър бил тежко ранен и изнесен от трима четници на връх Кадрафил, недалеч от село Аджар (днес Свежен). Там почива от раните си на 29 юли 1868 г. и бива погребан.

По всяка вероятност Христо Ботев е дочул тези слухове и въз основа на тях, както и поради естествено нежелание да повярва в смъртта на войводата, написва своето гениално стихотворение. Така Хаджи Димитър влиза в историята и в безсмъртието.

Защото: „Жив е той!“

Любомир Атанасов

Каракачанов. Следваше възстановка на битката, при която загива Хаджи Димитър, в която участваха 150 актьори от Националното движение „Традиция“. Поднесени бяха много венци и цветя от държавни институции и граждани на паметника на Хаджи Димитър.

Ние, туристите от ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора, също поднесохме цветя на паметната плоча, фиксираща лобното място на Хаджи Димитър. Този малък паметник с надпис „ЛОБНО МЯСТО НА Х. ДИМИТЪР – 1768 г.“, изписан на мраморна плоча с каменни орнаменти от двете ѝ страни, монтирани на бетонов фундамент, изградиха старозагорските туристи от Пешеходния клуб през 1998 г. През май тази година при мен – Йовко Йовчев, тогава секретар на Туристическото дружество, дойде изявеният голям турист Георги Чорчопов (сега покойник) и емоционално ми съобщи, че паметният камък, указващ лобното място на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа, при неизвестни обстоятелства е съборен и захвърлен в близкото дере и ако ние, туристите, не направим нещо за възстановяването му, то бъдещите поколения няма да знаят точното място на гибелта му.

Водени от патриотични чувства,

започнахме работа. Първо, за да установим точно къде е бил събореният паметен знак, издирихме възрастни хора от с. Енина и с. Крън, от Клуба на ветераните туристи от ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък, и със съдействието на директора на Национален парк-музей „Шипка – Бузлуджа“ и по техни спомени определихме мястото на знака.

Послежда поръчка за изработка на мраморната плоча, набавяне на чакъл, пясък и цимент, кирки и лопати и с помощта на туристите от дружеството, преди всичко с членове на ученическата формация, с две ходения до връх Бузлуджа изградихме паметния знак, описан по-горе.

Сега – 20 години по-късно, с особена гордост туристите от ТД „Сърнена гора“ посещаваме това свято за всеки българин място и с особена гордост и удовлетворение, че сме оставили за вечни времена нещо в революционната история на стария Балкан.

Вечна памет на тези героични младежи мъже от четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, дали живота си за свободата на България.

Згт инж. Йовко Йовчев,
ТД „Сърнена гора“,
гр. Стара Загора

Поход до Бузлуджа

На 14 юли 2018 г. беше организиран поход от ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък, по повод 150 години от подвига на Хаджи Димитър и Стефан Караджа. Туристи и граждани се събраха в град Шипка. Групата беше съставена от всякакви възрасти, най-малкият участник беше едва на седем години. Водач на групата беше Цветан Панов, който даде кратки указания за похода. Тръгнахме към хижа „Бузлуджа“ и паметника на Хаджи Димитър, където щяха да се проведат тържествата.

Вървяхме с умерено темпо, като много често се спирахме да похапваме малини. Така неусетно стигнахме до хижата. Там се бяха събрали много хора, както посетители, така и участници в предстоящата възстановка на последната битка на Хаджи Димитър и неговата чета. Стигайки, изви-

кахме мощно „Ехooo!“, за да отбележим пристигането си, след което групата се пръсна по поляните за заслужена почивка.

В 11:30 часа започна възстановката и цялата околия беше огласена от гърмежи. След приключване на тържествената част под хижата започна и фестивалът „Балканът пее хайдушка песен“, в който взеха участие състави от цялата страна.

В 14:00 часа групата туристи отново се събра, за да тръгне обратно към град Шипка. По пътеката надолу отново хапвахме малини, набрахме много билки.

В 17:30 часа с весело настроение завърши нашият поход по повод кръглата годишнина в памет на Хаджи Димитър и неговата чета.

Славка Драганова

В Парорийската пустош

След усилен кореспонденция с Къню Маджуров от ТД „Родни простори“ успяхме да осъществим екскурзия в Елховския район сред долмени, тракийски символи и християнски манастири и храмове. Разбира се, опитахме да видим и всичко, което срещнахме по пътя.

Минахме през Айтоския проход, тъй като първият ни обект беше в Еменската планина. Това са Доброванските скални гъби.

След разклона при село Руен се насочихме през няколко селца с лозови насаждения. Подминавайки село Сини рид, рязко завихме нагоре в планината. Микробусът пътуваше между ниви с цъфнала лавандула, сякаш небето бе слязло долу. Малко объркахме пътя, но красотата пред очите ни си струваше. Ливади, малки горички и... изведнъж зърнахме гъбите. Те са три, оформени от разместване на земните пластове и различната здравина на пещерните скали. Направихме снимки и продължихме към Елхово, където ни чакаха служителките на музея. Етнографската част на музея е една от най-красивите в страната. Богатство на цветове, шевици и накити, събрали хубостта на цялата земя. Бързо и лесно след това стигнахме до хижа „Стария мост“.

крият два сравнително добре запазени големи долмени. Те притежават всички елементи, дори са имали плочи със сложни релефни изображения, но те са запазени в музеите.

На древния език на бретонците „долмен“ означава каменна маса. Срещат се в Европа, Азия и Африка и са създадени от различни култури. В България са били около 750, като най-много са в Сакар, Странджа и Източните Родопи. Учените предполагат, че представляват ритуални гробни камери, тъй като не са намерени човешки останки. От далечни времена за тях се носят предания; около тях се извършват магически обреди, лекуват се болести. Населението ги нарича пещери, хамбарчета, похлупени камъни и най-вече змейови къщи. Но никой не се замисля, когато ги разрушава и използва камъните за строителен материал. Датировката им е от ранножелязната епоха – II-I хилядолетие преди Христа. Сега са останали малък брой долмени край селата Хлябово, Сакарци, Българска поляна, Голям Дервент, Белеврен, Еврезово и Заберново.

След поредица снимки се завръщаме в центъра на Голям Дервент и се срещаме с ветераните от Ямбол. Те са закъснели за предварително уговорената среща и сега ще се движим с различна програма.

След село Мелница по чакълест път стигаме в чудно свежа гора и параклиса „Св. Богородица“, построен върху извор. Водата му е смятана за лековита и извън черквата са изведени четири чучура. За съжаление тя е заключена и чучурите са сухи. Мястото е много красиво, има беседка и пейки. В миналото тук са се правели събори, но сега е пусто.

След село Мелница по чакълест път стигаме в чудно свежа гора и параклиса „Св. Богородица“, построен върху извор. Водата му е смятана за лековита и извън черквата са изведени четири чучура. За съжаление тя е заключена и чучурите са сухи. Мястото е много красиво, има беседка и пейки. В миналото тук са се правели събори, но сега е пусто.

Точно над параклиса се из-

качва много стръмна пътека и след около 100 метра се излиза пред пещерата „Дрънчи дупка“. Това е карстов терен с няколко извора и пропасти пещера. Камъче, пуснато в отвора, чрез ехото многократно сочи пътя до дъното. А връщането до параклиса става на „заден хог“.

В същия район по трасето на екопътека „Дрънчи дупка“ се намират Мочукови камъни. По протежение на 6-8 километра върху вериги от стърчащи скали са изсечени над 250 кръга – символи на слънчевия диск. Каменните грамади се виждат отдалеч в ливадите, а кръговете се забелязват по скалите при обиколката им.

В хижаа се прибрахме полуумрели от горещина. Всички се скрихме в стайте, за да сме свежи за вечерта. Обаче ямболската група свири „отбой“ и не остана за предвидената обща вечеря.

Ние се отсрахме през Маджуров. Той извади акордеон, а ние му показахме как се веселят варненци след такъв омамоштителен ден. Особено се проявиха Рени и Божо, а накрая дори и шофьорът започна да приглася.

На третия ден тръгваме към село Воден. Сбогувания, благодарности, покани за нови срещи към любезния домакин на хижа „Стария мост“ – Къню Маджуров. Без него нямаше да изпълним програмата-максимум, въпреки че и той наложи някои поправки.

Подминаваме Елхово и се насочваме към бившата гранична зона. В центъра на Воден ни чака Елена Анева – кмет на селото. Качва се с нас в микробуса и започва да разказва. Никой не знаел откъде и кога са дошли преселниците в двете села Деревкьой и Дермен дере. Те говорили странен български език и се отличавали с нравите и обичаите

си. Едва в началото на XX век ученият Беньо Цонев съобщава за близост в понятията с населението на Егейска Македония – град Егеса (Воден). Предполага се, че са заселили опустошените от турските набези земи след XV век.

Околностите са много красиви, с малки скалисти хълмове, рекичка, вековни дървета и каменист път. Микробусът спира пред малка табела за Парорийския манастир „Св. Богородица“. Насреща се вижда обрасло хълмче, което се нарича „Малкото градище“. Близо до върха е открит „пир“ (кула, крепост), където в момента се правят разкопки и е недостъпно за любопитни. След около 15 минути вървене в друга посока стигаме до „Градището“, или „Разкопките“. Дъхът ни спира. Това, което разработват тук учения, предполага местонахождението на Парорийския манастир, създаден от Григорий Синаит. През втората четвърт на XIV век Синаитовият исихастки манастир се издига до втора по значение православна обител след Атонската. Но изследователите, въз основа на едни и същи извори, предлагат различни местонахождения. „Парория“ от старогръцките извори се наричал на съвременен български език „граничен край, пограничие, посред грък и бългър“. Но така би могла да бъде наречена всяка територия покрай царството на българите и Ромейската империя. И тогава вече се включват подробните изследвания на трите жития на исихастите: на Григорий Синаит от патриарх Калист; на Теодосий Търновски – също от Калист, и на Ромил Видински, записано от неговия ученик монах Григорий Доброписец. Като се прибавят различните приписки и усилената

книжовна и писмовна дейност на българските и гръцките монаси с владетелите на двете съседни държави, може би скоро ще кажем, че „Разкопките“ край Воден са останки от Парорийския манастир „Св. Богородица“. Той престава да съществува след смъртта на Григорий Синаит в средата на XIV век. Тогава ордите на Умур бег нахлуват все по север, разрушават и разграбват Загоре. Българските монаси се насочват към Търновското царство, където са радушно приети от цар Иван Александър.

В село Воден посетихме черквата „Св. Георги Победоносец“, строена през 1840 г., но изгорена през Руско-турската война (1877-1878 г.). В края на XIX век местното население докарало от околностите на Одрин красиви зелени камъни, с които отново издигнали храма. Той има интересна архитектура, богат иконостас, а на свода вместо обичайния образ на Христос Пантократор е изписан Господ Саваот. Разглеждаме ценната сбирка от носии, поставила началото на малък читалищен музей „От гегата и ралото до компютъра“.

Благодарихме на отзивчивата държавна служителка. Дано има повече като нея. Написахме няколко добри думи в книгата за впечатления.

За групата туристи ветерани от ТД „Родни балкани“ – Варна, изминаха три дни, изпълнени с много емоция, много нови знания и малко умора. Всичко това бе възможно с безценната помощ на 2-жа Звездалина Христова, която ни има доверие при организиране на маршрутите и винаги ни осигурява добри шофьори за нашите идеи.

Боянка Койчева,
гр. Варна

Бронз за България на Европейското първенство по ориентиране

Пет подиума за юношите и девойките край Търново

От 30 юни до 1 юли 2018 година Велико Търново бе домакин на Европейското юношеско първенство по ориентиране. Най-добрите млади ориентировачи на Европа в конкуренцията на САЩ, Австралия и Нова Зеландия премериха сили в спринта, дългата дистанция и щафетите. „Виновник“ за това домакинство бе главният картограф Георги Карталов от местния клуб „Трапезица-1954“, а маршрутите за отделните дисциплини създадоха Иван Сираков – спринт, Тихомир Кузманов – дълга дистанция

и Георги Карталов – щафети. Контрольор на Международната федерация бе Нермин Фенмен от Турция, а проявата бе почетена от члена на Съвета на МФО Мария Силвия Вити от Италия.

В първия състезателен ден младите ориентировачи имаха уникалния шанс да се състезават из крепостта „Царевец“. В тази изключително динамична и атрактивна надпревара претенции за място сред европейския елит изяви 16-годишните ни девойки Ния Георгиева и Ясна Петрова. Ния зае четвърто място, изоставайки на 36 секунди от

победителката Меган Кейт от Великобритания и само на две секунди от среброто, което с равно време си разделиха Лили Грабер от Швейцария и Тамара Миклушова от Словакия. Ясна Петрова остана седма, на 57 секунди от златото. Общо 96 момичета от тази възрастова група стартираха в спринта. Забележително е и класирането на Андрия Дякова, която зае пето място в конкуренцията на 95 девойки в групата на 18-годишните.

Дългата дистанция се проведе край еленското село Мийковци при изключително неблагоприятни метеорологически условия. Силен дъжд, мокър и хлъзгав стръмен терен, пълноводни потоци и много кал затрудниха допълнително участниците. За наша радост, Ясна Петрова успя да достигне медалите, спечелвайки бронз с изоставане по-малко от две минути спрямо шампионката Лииса Пелтонен от Финландия и нейната съотборничка Елиса Матила. В този старт място на подиума зае и Боян Иванджиков, класирайки се пети при 18-годишните юноши. Той изостана на две минути и 37 секунди от Микко Еерола

(Финландия).

Заклучителният старт на шампионата бяха щафетите, които се състояха край Петропавловския манастир, близо до Арбанаси. Времето бе ветровито, но слънчево и без валежи. Щафетите бяха бързи и динамични, в три поста и след кратки размествания в лидерството шампионите на Стария континент бяха определени. Радостен е фактът, че 16-годишните ни девойки заеха 5-о място в конкуренцията на 25 страни и отново се изкачиха на подиума. На първи пост за България бяха Евангелина Дякова, втори пост – Ния Георгиева и трети – Ясна Петрова.

Призьорите, освен медали и дипломи, получиха и венци, а в церемонията по награждаването се включи и кметът на община Велико Търново г-н Даниел Панов. В словото си при закриване на първенството г-жа Мария Силвия Вити изрази възторга си от видяното и поздрави организаторите за техния труд да направят едно от най-добрите първенства и спортистите, представители на 35 страни, които успешно пробягаха своите състезателни маршрути.

Резултатите от всички стартове могат да се видят в сайта на БФО: bgof.org

Константин Койнов, БФО

Гняв и възмущение

На 20, 21 и 22 юли 2018 г. участвах в осемнадесетия традиционен поход „По стъпките на четата на Цанко Дюстабанов“, ръководител на Априлското въстание в Габровския край. Маршрутът традиционно включваше изкачване до една поляна в района на несъществуващото вече село Моровеци, където на 2 май 1876 г. под кръстосаните саби на войводата Цанко Дюстабанов и подвойводата Тотю Иванов участниците в четата полагат въстаническа клетва. Там, преди години, е бил построен паметник на народната признателност, пред който положихме цветя и почетохме паметта на героите. Видяхме, че за съжаление мраморната плоча с възпоменателния текст и облицовъчните плочи на паметника са изкъртени и отнесени незнайно къде! Нямам думи, с които да изразя възмущението на присъстващите, дошли от различни краища на Родина да се преклонят пред святото дело и саможертвата на един от титаните на нашата национална революция и неговите последователи. Какво духовно падение, каква низост и опростачване е витаело в болните мозъци на вандалите, за да си позволят да посегнат на тази светиня на народната признателност!

Сред участниците в похода бяха и членовете от ръководството на Клуба на туристите ветерани – господата Христо Манчев и Пеню Славов, от които научих, че техният клуб, съвместно с ТД „Узана“ – гр. Габрово, имат план за възстановяване на поругания паметник, но финансови проблеми забавят неговото изпълнение. Към датата на похода все още се очакваше отговорът на компетентните институции от Община Габрово. Според местните жители, участници в похода, до момента няма реакция и от подадения сигнал в началото на месец май до прокуратурата и полицията в областния град за издирване и наказване на злосторниците.

Накрая бих искал да попитам не прекаляват ли държавата и обществото с безразличието и търпението си към посегателството върху паметниците – израз на признателност от нормалната част на нацията към саможертвата на загиналите за свободата на България? Няма ли най-сетне такива духовно деградирани същества да бъдат поставени на позорния стълб?!

Кънчо Михов,
ТД „Егелвайс“, гр. Пловдив

Поход в Рила

По плана на Клуба по пешеходен туризъм към ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък, от 20 до 22 юли 2018 г. се проведе тридневен поход в Рила планина. На 20 юли (петък) в 15:00 часа група от тридесет туристи отпътува за УЦ „Маловица“. След пристигането им на високопланинската школа туристите направиха едночасов преход до хижа „Маловица“. Там те се настаняха за нощувка и се срещнаха с приятелите си от ТД „Сърнена гора“ – гр. Стара Загора. На следващия ден, в слънчевото съботно утро, след кратък инструктаж в 8 часа групата потегли на пешеходен преход към връх Маловица. През целия преход до върха пред туристите се откриваха приказни гледки, на които те се любяха и запечатваха с фотоапаратите си за спомен. В 12:00 часа групата се изкачи на върха (2729 м). Времето беше слънчево и ясно и всички се насладиха на панорамата, която се открива оттам. След кратко слизване последва изкачване на Догов връх. Доиде време за кратка почивка и обяд, след което групата продължи по пътя си. Преди връх Дамга дванадесет от туристите се отклониха към хижата, а останалите осемнадесет продължиха по маршрута. Те изкачиха връх Дамга,

където се любяха на Урдините езера. След кратка беседа и много снимки на красивите гиви езера и невероятните природни красоти групата продължи към Раздела. Там се взе решение да се изкачи и Отовишки връх, откъдето се виждат Седемте рилски езера. По пътя към върха на няколко пъти се видяха едновременно и седемте, които също бяха запечатани в красиви снимки. Всички с удоволствие си направиха обща снимка на върха и потеглиха към последната точка от съботния поход – хижа „Иван Вазов“. В 17:30 часа цялата група бе на хижата. На следващия ден в 07:30 часа потеглихме към Раздела. От там – към езерния връх, където имаше интересна беседа за Рилските езера. По маршрут се премина покрай всички езера, Дъновистката чешма и последно до хижа „Рилски езера“. Там имаше почивка за обяд и след това с лифта към хижа „Пионерска“ в местността Паничище, където чакаше автобусът за прибиране обратно към Казанлък.

Три невероятни слънчеви дни в Рила планина. Изпълнени с много красиви, зареждащи и спиращи гъха гледки.

Водач: Георги Недев

Малки и големи туристи от ТД „Свищи плаз - 2013“ изкачиха връх Мусала

Мусала е най-високият връх не само в България, но и на целия Балкански полуостров. Неговите 2925 м и сравнително лесното му изкачване го правят много популярен сред всякакви групи от хора – от най-запалените планинари до най-обикновените и нетренирани хора. Изходен пункт за изкачване е един от най-известните зимни курорти в България – Боровец, а неговата близост до София го правят атрактивна цел за слънчевите уикенди. Мусала е достъпен през всички сезони, въпреки че на него има сняг през средно 254 дни в годината.

Идеята за организирано изкачване на връх Мусала се роди през месец септември 2017 г. след провеждането на анкетата. Тя беше направена по повод една година съвместна дейност на Туристическо дружество „Свищи плаз – 2013“, гр. Златица, и СУ „Св. Паисий Хилендарски“, гр. Златица. Това проучване имаше за цел да изследва мнението на учениците за проведените мероприятия през 2016/2017 учебна година, както и да насочи Управителния съвет на дружеството за бъдещи такива при съставяне на новия Календарен план. Обобщените резултати на третия въпрос от анкетата: „Къде бихте искали да отидете на туристически поход в скоро време?“, показваха, че най-желана дестинация е връх Мусала. Съобразявайки се с мнението на повечето от анкетиранияте, без колебание заложихме похода в програмата за 2018 г., а нашите партньори от „Аурубис България“, „Елаците-Мег“ АД, „Дънди прешъс Металс Челопеч“ ЕАД и Община Златица ни помогнаха финансово за реализацията.

От 6 до 8 юли туристи от ТД „Свищи плаз – 2013“, гр. Златица, бяха на организиран поход за изкачване на връх Мусала. Към тях се присъединиха и членове на Туристическото дружество – ученици от СУ „Св. Паисий Хилендарски“.

На 6 юли в 10:00 часа групата отпътува от град Златица към курорта Боровец. Денят ни беше предназначен за климатизация и решихме да е със свободна програма, като междувремето се разходихме в градината на „Царска Бистрица“ – лятната резиденция на цар Фердинанд, построена през 1896 г.

Съботният ден започна с преодоляване на 1000 метра положителна генивелация за около 30 минути. Това постижение се дължи на кабинковата въжана линия Боровец – Ястребец, построена през 1980 г. с дължина 4827 м. Трасето преминава през вековна гора от черен бор. В горната му част се откриват прекрасни гледки към Национален парк Рила, Маловишкия дял на планината, както и връх Мусала. Крайната станция на лифта (2369 м н.в.) се намира на около 50 метра от хижа „Ястребец“.

Нашият туристически маршрут започна от лифтената станция край хижа „Ястребец“, като през цялото време следвахме червената маркировка, която, трябва да отбележим, е в доста добро състояние. Следват около 4 км почти водоравен преход по широка планинска пътека

до хижа „Мусала“, който да ни подготви за изкачването на върха. Преминавме покрай и през ски пистите на „Маркуджиците“, покрай първите Мурсаленски езера и психически започнахме да се мобилизираме за по-трудната част от маршрута.

Пристигайки на хижа „Мусала“, си направихме кратка почивка за закуска сред природата и се отправихме към заслон „Еверест“. Пътеката минава покрай няколко езера, на доста места се върви по камъните, има и стръмни участъци. Малко преди езерото Алеко започна да вали дъжд, а след това и градушка, и се наложи да се движим с повишено внимание по мокрите камъни. За щастие преди заслона дъждът спря.

При Леденото езеро направихме още една почивка от 15 минути. Там се срещнахме с екипа и доброволците от кампанията „Clean The Mountain: Мусала“ и всеки от групата се включи в инициативата, като взе със себе си част от боклука, който беше подготвен за изнасяне към върха. Сетне поехме по финалния участък нагоре към връх Мусала.

Този последен етап, макар и най-кратък като разстояние, е най-труден и изморителен,

тъй като пътеката е с голяма генивелация. От заслона следва доста стръмно изкачване. Лятната пътека се вие на серпентини право нагоре. На места е тясна и наклонена към стръмната урва. От груга страна, може да се тръгне по зимната пътека, маркирана с жалони, които са разположени по североизточното било на Мусала. Ние го взехме за по-малко от час, като на няколко пъти спирахме за по минутка отгук и събиране на сили.

Горе на върха всички бяхме щастливи, уморени и удовлетворени от себе си. Самият връх е плато с няколко постройки. Има две сгради: научноизследователска лаборатория и метеорологична станция. А там, на върха, беше много приятно – широко пространство с гледки на всички страни. Наистина случихме на променливо време, но за нас планината разкри красотата си. Пелената от облаци се вдигна, а вятърът почти утихна. Гледката от върха е наистина главозамайваща – човек може спокойно да се наслаждава на останалите върхове на Рила планина – Малка Мусала, Маловица, Трионите, Иречек, Алеко, както и Маришките езера. От върха при ясно

време могат да се видят остриите зъбери на Пирин, планините Витоша и Средна гора, зелените била и склонове на Родопите, както величествената ни Стара планина. Не успяхме да локализираме гр. Златица, но тази задача е в списъка ни с приоритети за следващото изкачване на първенеца на България и Балканския полуостров. Поседяхме на върха около час, обядвахме, снимахме се, подпечатихме туристическите книжки и се отправихме по обратния път.

Изненадите, които ни беше подготвила природата, продължиха. На премката се спусна гъста мъгла и се наложи да слезем до заслон „Еверест“ по зимната маркировка. Негалеч от заслона ни върхлетя и гръмотевична буря. Бързо се скрихме в заслона. Там се срещнахме с група туристи от Кюстендил и решихме да поемем заедно към хижа „Мусала“. За наше щастие лятната буря не продължи дълго, а малко след хижата отново изгря слънцето. Качихме се на кабинковия лифт и всички се върнахме в Боровец здрави, щастливи, заредени с положителна енергия, но и много уморени. Въпреки това след вечеря не пропуснахме да гледаме мача Хърватия – Русия, в компанията на футболния отбор на „Локомотив Пловдив“, който бяха отседнали в същия хотел на подготвения лагер.

В неделния ден се отправихме към родния град Златица. Спонсори на туристическия поход са „Аурубис България“, „Елаците-Мег“ АД, „Дънди прешъс Металс Челопеч“ ЕАД и Община Златица.

Следващата инициатива от календара на ТД „Свищи плаз – 2013“ е пешеходен поход до хижа „Свищи плаз“, организиран за традиционния празник на хижата през месец септември.

Ваня Велчева,
ТД „Свищи плаз - 2013“,
гр. Златица
Снимка: Иван Новаков

XIX Национален нощен туристически поход „Верея 2018“

В нощта на 30 юни срещу 1 юли, за деветнадесети пореден път се проведе Националният нощен туристически поход „Верея 2018“ по билото на Стара планина – от местността Препела в Прохода на републиката до прохода Шипка. Въпреки лошото време – калното трасе, обилния дъжд, множеството локви и силен вятър, 60 смелчаги решиха да приемат предизвикателството на нощната планина. От тях петима финишираха на първия подкрепителен пункт – хижа „Кръстец“, 35 – на втория подкрепителен пункт при хижа „Бузлуджа“, а 20 човека изминаха пълните 50 км на нощния поход. Има-

ше отново представители от град Пазарджик и град Казанлък. Най-многобройна беше групата от ТД „Средногорец“, гр. Чирпан, които се включиха с 11 участници. От гр. Раковски бяха седем приятели, обединени от любовта си към планината, като повечето от тях за първи път преминаваха по трасето на нощния поход. Най-младият участник беше само на 15 години – Теодора Христова от Младешката секция, а най-възрастният – на 76 години – Коста Янков от гр. Българово. Със свои представители в похода се включиха членове на Пешеходния клуб към ТД „Сърнена гора“, Стара Загора, членове на Мла-

дежката секция към Пешеходния клуб, както и членове на Алпийски клуб „Железник“, Стара Загора. Най-бързо по трасето преминаха двама от членовете на Пешеходния клуб – Недялка Йорданова и Христо Тодоров – за 7 часа и 37 минути.

ТД „Сърнена гора“ осигури тениски за спомен на всички участници. Ръководството на дружеството и ръководството на Пешеходния клуб изказват благодарност на доброволците, които помогнаха нощният поход да се проведе, както и на всички участници за активността им.

Даниел Йорганов

Македонската перла - град Скопие и Шар планина

Красиви и впечатляващи места пленяха вниманието на кюстендилските туристи от ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил, в продължение на два дни. След ранното тръгване от Кюстендил и безпрепятствено бързото преминаване на границата при ГКПП Поешево предстоеше път до град Скопие, където любезните домакини от Планинарски клуб „Центромпром“ ни посрещнаха. С тяхна помощ направихме туристическа обиколка на града.

Скопие е пълен с най-различни паметници и монументи на различни светии, владетели и известни хора. Особено пъстр откъм паметници е площад „Македония“ – тук са статуите на цар Самуил, Даме Груев, император Юстиниан Първи, Гоце Делчев и много, много други. Най-впечатляваща обаче е статуята на Александър Македонски, висока 26 м. Посетихме и къщата, където е била родена Майка Тереза, която е превърната в музей, разказващ за живота на тази свята жена.

Столицата на Македония

е разположена в долината на река Вардар и каменният мост свързва старата и новата част на Скопие. Той се е превърнал в символ на града.

Изкачването ни на крепостта „Кале“, която се намира съвсем надолу, разкри чудесен изглед отвисоко към цялата столица. Източно от крепостта се намира църквата „Свети Спас“, в чийто двор в каменен саркофаг са положени тленните останки на Гоце Делчев. В близост до центъра на Скопие се извисява средновековната часовникова кула „Саат кула“ – една от най-впечатляващите забележителности на града. Това определено е най-високата часовникова кула в Македония, а може би и на целия Балкански полуостров.

Тесните калдъръмени улички на Старата чаршия в старата част ни върнаха десетилетия назад с автентичната си атмосфера – тесни арки, вековни джамии и турска баня. Златари, obuцари, майстори на медни съдове и други занаятчии представят изделията си в запазени работилници. Няколко турски бани в района на чаршията са превърнати в галерии за съвременно изкуство. А на входа на Старата чаршия се намира Бит пазарът, откъдето можете да си купите от зеленчуци до дрехи, да пиете чай или да седнете в някоя от близките сладкарници. Македонската кухня е много вкусна. Ние успяхме да се убедим в това.

Разходката ни продължи към планината Водно, която се извисява над македонската столица. Основната атракция е изградената Милениумски кръст. Той е разпо-

ложен на най-високия връх – Кръстовар, висок цели 1066 м. Височината на кръста е 66 м. След кратка почивка сред красивата панорама, водени от домакините от Скопие, се отправихме към комплекс „Македонско етно село“. Комплексът е съчетание от къщи в стила на всяка област от Македония. Интересен начин да се покаже характерното като стил, традиция, кухня и, разбира се, много цветя. Красивото място с изглед към столицата ни даде възможност да се насладим на чудесната природа, вкусните гозби и музика, които предлага комплексът.

Разположен на един от склоновете на планината Водно, в близост до село Горно Нерези и етно комплекса, манастирът „Свети Пантелеймон Нерези“ е отличен пример за македонски средновековен паметник, чиито стенописи са запазили своя цвят и красота. Любезният отец ни разказа, че през 1164 г. Мануил Комнин е построил църквата, посветена на свети Пантелеймон (покровител на здравето). Тази малка църква с изглед към столицата наброява много фрески и икони, създадени от няколко зографи на времето, които днес се считат за шедеври на византийското изкуство. Това, което прави специални тези стенописи, освен тяхната красота и добро съхранение, е начинът, по който са изрисувани лицата на светците от художниците. Според правилата, които обуславят техниката на византийските фрески, персонажите трябва да бъдат представени без емоция. В манастира „Свети Пантелеймон“ фреската, озаглавена „Плач над Мъртвия Христос“, изразява тъгата на Девата за живот без Христос, което превръща сцената в метафора на болката и мъката на всяка майка, загубила детето си. По този начин стенописите на този мана-

стир са уникални и предават много специфични емоции.

Нашето пътуване продължи към град Тетово, разположен в подножието на Шар планина. Той е един от старите градове в Македония. Местна легенда разказва, че градът бил кръстен на легендарния герой Тето, който прочистил мястото на днешния град от змии.

На около 8 км преди Тетово посетихме прочутия Лешочки манастир с църквите „Свети Атанасий“ и „Света Богородица“. В двора на манастирския комплекс, до „Света Богородица“, се намира гробът на Кирил Пейчинович - духовник, книжовник и просветител. Забележителна е и катедралната църква „Св. св. Кирил и Методий“, построена през 1903 г.

В Тетово минахме само пътом покрай една от най-красивите джамии – Шарена джамия, или Аладжа джамия, защото времето ни напредваше. Крайната ни цел за деня бе планинският курорт „Попова шапка“, където беше нашата нощувка. В хижата вече ни очакваха и след кратък отдих забавата започна с изпълнения на китара, гайда и кръшни хорца.

Рано сутринта на втория ден започна дългият ни преход през Шар планина до най-високия ѝ връх - Титов връх (2747 м). Той носи името на бившия югославски лидер Йосип Броз Тито. Старото име на върха е Голем Турчин или Турчин.

След около час и половина в местността Орлови стени нашият водач Зоран ни даде

и първата почивка. Оттам започва истинското изкачване от дясната страна на Палчишка река в посока връх Бакардан. На седловината на билото, където започва последният стръмен участък до Титов връх, всички туристи взеха по една чанта, пълна с цимент, в помощ на дружеството за ремонт на заслона на върха. Така достигнахме шарския първенец, увенчан с кръгла кула – бивш заслон. Изкачването ни отне 5 часа. В Ротондата бяхме точно навреме и след кратка почивка поехме по обратния път. Слънцето излизаше зад гърбовете ни. Планината хвърляше сянка, която лека-полека се отдръпваше. Мъглата периодично се раздигаше и ние успяхме да се насладим на великолепието на разкриващите се гледки. Направихме стотици снимки за спомен. Любезните домакини в хижа „Смрека“ бяха сготвили вкусен боб. Трогателно бе как духът на дружеските отношения между нашите приятели от Македония лъхаше от лицата и усмивките им. С размяна на подаръци, направихме уговорка за следващи съвместни прояви. Специална благодарност всички отправиха към Вортик - председател на Планинарски клуб „Центромпром“, нашия гид в Скопие Григо, Катца и Роко от Крива Паланка и, разбира се, нашия планински водач Зоран Костодинов. До нови срещи!

Силвия Михова,
секретар на ТД „Осогово“,
гр. Кюстендил

Поход до хижа „Мандрата“

Поредният поход, организиран от клуб „Пешеходен туризъм“ към ТД „Орлово гнездо“, се проведе на 16 и 17 юни. Водач на групата беше Георги Кемалов. 19 туристи и една малка четиринога принцеса на име Сара в съботната утрин с автобус тръгнахме за местността Паниците. След кратки указания на нашия водач поехме по стръмния склон, който се ширеше пред нас.

На места по пътя срещаме групи животни – едни уплашени от нашата поява, а други изобщо незабелязващи нашето присъствие. Появата на бели пухкави облаци напомни за предстоящия дъжд, но групата въпреки това беше в добро настроение. Вървахме с бодра крачка и се любувахме на гледките, ширнали се пред нас. Минахме покрай малка чешмица,

където подновихме запасите с прясна вода, тъй като до хижата нямаше да има други водоизточници. Минахме покрай Пенчовско пръскало, където обядвахме и направихме последни снимки, преди да приберем всякаква техника по раниците. Чувах се гръмотевици.

Преди тръгване беше даден много важен инструктаж какво трябва да правим, ако ни настигнат гръмотевиците. Падащата градушка, придружена от гръмотевици, ни принуди да се скрием в гора. За по-голяма безопасност и добре екипирани тръгнахме сред дърветата. Когато излязохме на открито, дъждът намалаше и скоро съвсем спря. Не след дълго пред нас се появи прекрасна долина, а в нейната среда се намираше „бяла спретната къщурка“ - хижа „Мандрата“. Посрещнаха ни

двамата усмихнати хижари и бързо се разпределихме по стаите. Сиано премръзнали, установихме, че горящата печка, дори и през лятото, е истинска наслада. Освежени от горещ душ и хубав ароматен чай, пръснахме багажа си, за да съхне.

На вечеря водачът направи кратка характеристика на деня. А предвид трудностите, през които бяхме минали, и нелекия терен, който ни чакаше през следващия ден, се взе решение за промяна на маршрута. Така в ранната нощ утрин изпихме по чаша ароматно кафе и чай и след дружно „Ехо“ потеглихме към нови приключения.

Една от първите по-забележителни спирки беше Кагемлийското пръскало. Направихме фотосесия и поехме към хижа „Триглав“, където се полюбувахме на Триглавския

масив. Следващото препятствие, което трябваше да минем, беше Бабското пръскало. Трябваше да пресечем реката, но липсваше мост. Намирането на дъски и направата на импровизиран такъв, спасиха положението. С ускорена крачка се отправихме към хижа „Русалка“, където направихме заслужена почивка с вкусна гъбена супа пог

зоркия поглед на малки палави купрета. Оттам пътят ни отведе до село Тъжа, където поседнахме под голяма орехова сянка, щастливи, че сме изпреварили дъжда, чакайки да дойде превозът, който ни върна в Казанлък. Така завърши още едно незабравимо приключение.

Славка Драганова

Хижа „Академик” отново приема туристи

След близо десетгодишно прекъсване хижа „Академик”, бивша „Родопски партизани”, отново приема туристи. Хижа е построена през 60-те години на миналия век от инициативен комитет от бивши партизани в красивата местност Лещенско. В строителството на хижа вземат участие строителни работници от пловдивските предприятия, строителни работници от близките ТКЗС-та, както и много туристи, дали своя доброволен труд.

Първоначално хижа е стопанисвана от ОС на БТС, но от началото на 1978 г. с решение на Бюрото на бившия ОС на БТС хижа е предадена за стопанисване на Студентското туристическо дружество „Академик” - Пловдив. Получило дарението, ръководството на дружеството полага похвални грижи за нейното поддържане, като я превръща в любимо място на студентите, преподавателите и служителите от висшите учебни заведения от Пловдив. Регулярно се провеждат събрания, съвещания, както и учебни часове по туризъм, алпинизъм и ориентирване в рамките на редовните часове по физическо възпитание. За целта са построени спортни площадки – за волейбол, баскетбол, футбол, както и тренировъчни полигони по ориентирване. По инициатива на дружеството Министерството на просветата обзавежда хижа с игрални машини, телевизори и библиотека. Всичко това дава основание на ЦС

на Професионалните съюзи и ЦС на БТС да включат хижа в един от лъحوвете на екскурзионното летуване.

Фактът, че хижа не притежаваше нотариално заверен документ за собственост (нотариален акт) - нещо, което се отнасяше не само за тази, но и за още много хижи в страната, създаде проблеми на новите „собственици”. Продължилите няколкогодишни спорове за собствеността, породени от некомпетентност или некадърното ръководство, оказаха своето пагубно последствие.

Хижа бе преотстъпвана на арендатори, които вместо да я стопанисват, я превърнаха в стопански двор, където бяха отглеждани крави, дори и свине?! Всичко това отгърпна туристите, а разграбването на това, което все още бе останало, я водеше към пълна разруха.

Отдавна не бях минавал през хижа, за която някога и аз имах съществен принос, та да стане студентска. Ето че тези дни отново прекрчих входната ѝ врата. Предварително бях информиран за това, което са направили новите арендатори, но видяното многократно надхвърли очакването ми.

Нова, алуминиева дограма на всички врати и прозорци. Фаянсови облицовки на етажите и стайните бани и тоалетни във всяка стая. Основно подменени легла, чаршафи и одеяла – с една дума, имах чувството, че съм в тризвезден хотел. И всичко това е дело на новите арендатори

– „В. Димов-Зодуак - ЕОД”. Не скрих радостта си от това и на чаша кафе споделих впечатленията си със Стефка, новата собственичка на този дом в планината. Както ѝ със синът ѝ Георги, в очите на които видях готовността хижа отново да се върне към някогашния ѝ вид и посещаемост.

Впрочем аз отдавна се познавах със Стефка, защото преди години пак така, както и сега, при едно от почти редовните ми посещения на хижа „Персенк” бях приятно изненадан, защото и там

Стефка и споменатите вече арендатори бяха направили така приветлива и хижа „Персенк”. Е, какво повече да кажа, освен да ви поднеса телефоните за контакти, и то не само за хижа „Академик”, но и за хижа „Персенк”, защото и на двете места ще срещнете усмивката на Стефка и персонала. И така, за заявки и поръчка за обедно или вечерно меню: 0899/887-628; 0899/887-612 – за хижа „Академик”, както и за хижа „Персенк”. И още нещо, което обещах от моя страна. Отнася се за тези, които се оплакват, че в Бъл-

гария за тях работа няма. Ами опитайте, и на двете хижи очакват позвъняване и готовност за работа.

Хижа „Академик” се намира само на 50 минути над с. Храбрино, Пловдивско, по маркирана пътека и 12 км по асфалтов път, а до хижа „Персенк” изходният пункт е с. Орехово, Смолянско, а пътеката до хижа би ви отнела около 2.30 часа. И не бързайте за обратния път, защото в районите и на двете хижи има интересни обекти.

Доц. Сандю Бешеб

Туристи се събраха пред хижа „Осогово” на курбан за 90-годишнината от построяването ѝ

На 12 юли над 400 гости посрещна хижа „Осогово” с нейния стопанин Росен Димитров. На празника Св. Петър и Павел (по стар стил) с курбан бе отбелязано 90 години от изграждането ѝ. Пред хижа и тази година се събраха туристи и гости от България и Македония. Росен Димитров почерпи присъстващите с вкусен курбан, който традиционно се освещава от отец Васил Кудуски. Месото от 3 овце с много зеленчуци приготви готвачът Георги Спасов.

Сред гостите бяха областният управител Виктор Янев, кметът Петър Паунов и председателят на Общинския съвет Михаела Крумова. И тази година преди курбана група туристи изкачиха връх Кюнек (1925 м н.в.). А пред хижа, като на всеки празник, се извиха кръшни хора с много веселие.

Хижа „Осогово” се намира на 18 км от Кюстендил. Разположена е на 1640 м н.в. в местността Плавилото, в подножието на връх Кюнек. Тя е удобен изходен пункт за посещение на високата част на планината.

Хижа е построена от кюстендилските туристи през 1927-1928 г. като първа

туристическа хижа в Осоговската планина. За набиране на средства за строежа още през 1923 г. е създаден фонд „Хижа” при дружество

„Руен” от Юношеския туристически съюз. Събират се доброволни вноски, давани от учреждения, предприятия, банки, частни лица, от

приходи от литературно-музикални утра, забави и вечеринки и др. През 1924 г. общината в Кюстендил отпуска първата по-значителна сума

от 15 000 лв. Българската земеделска банка предоставя 2000 лв., а Окръжната постоянна комисия - безплатен дървен материал. В края на 1924 г. е изграден хижостроителен комитет с председател кюстендилският адвокат и общественик Милан Киселички. Материалите се изнасят с конски товари и на гръб в раници от туристи ентузиасты. Строежът е извършен през 1927-1928 г. от майстор Богоя.

Хижа „Осогово” е открита през юли 1928 г. в първия неделен ден, след състоялия се в Кюстендил на 12-14 юли с.г. XXI редовен събор на БТС. През 1958 г. е ремонтирана и преустроена (направени са тераса, столова и кухня). След 2000 г. хижа „Осогово” е основно обновена и предлага значителни удобства за туристите - самостоятелни санитарни помещения и бани, локално отопление, сателитна телевизия и др. Настоящем хижа „Осогово” представлява масивна двуетажна сграда с общ капацитет 37 места, разположени в стаи с по 2, 3 и 4 легла, със собствени санитарни възли и бани.

Даниела Стоименова

16-и поход „Добруджа и морето“

И тази година от 2 до 3 юни ТД „Добротица“ организира и провежда за 16-и пореден път традиционния вече поход „Добруджа и морето“, целящ да покаже красотите на Северното Черноморие на България. В него взеха участие 218 туристи от 14 туристически дружества: домакините от ТД „Добротица“ - гр. Добрич - 36, ТД „Буйна кръв“ - гр. Разград - 33, ТД „Буйна гора“ - гр. Разград - 24, ТД „Магарски конник“ - гр. Шумен - 26, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна - 20, ТД „Голямата хурка“ - гр. Варна - 7, ТД „Орлови скали“ - гр. Провадия - 9, ТД „Трапезица“ - гр. Велико Търново - 4, ТД „Егелвайс“ - гр. Лозница - 2, ТД „Добруджанец“ - гр. Генерал Тошево - 2, ТД „Бачо Киро“ - гр. Дряново - 21, ТГ „Куруто“ - гр. Търговище - 20, и за пръв път, но както казаха, не и за последен, ТД „Узана“ - гр. Габрово - 10 и ТД „Димитровец“ - гр. Исперих - 4. Тази година най-малките туристи бяха Мира и Никита на по 1 година и 7 месеца, а най-възрастните - бат Григор от гр. Търговище и бат Марин от гр. Разград на по 79 години.

Посрещайки гостите по стар български обичай с питка, шарена сол и глътка червено вино в центъра на с. Езерец и отдавайки заслужена

почит на героите от Ботевата чета, колоната пое към морския бряг. За 45 минути достигнахме брега и оттам, по пясъка в южна посока, за около 2 часа достигнахме най-източната точка на България - фара на нос Шабла, където ни чакаха транспортните средства. Придвижване

до комплекс „Виктория“, настаняване, почивка и ето че дойде и часът, в който напълнихме ресторанта. Последва слово на председателя на ТД „Добротица“ г-н Негелчо Василев, с което той поздравя участниците в похода, връчи благодарствени грамоти и веселието започна - хора,

генс, блус и всякакви други танци имаше до късно през нощта.

Неделният ден ни посрещна слънчев и топъл, като за деня бе предвидена свободна програма, а решение имаше за всички: разходка в Ботаническата градина и в Двореца на кралица Мария в гр. Балчик

- част от 100-те НТО, плаж в курортен комплекс Албена и с. Кранево, разходка из близките градове Добрич и Варна.

Така преминаха двата дни, изпълнени с много емоции, веселие и закачки на срещата на стари и нови приятели.

Мирослав Кескинов

Пътуване из зеления старопланински рай между Шипка и Еленския Балкан

Отдавна в свежата юлска утрин на долнобанския площад не бях виждала толкова усмихнати хора с чанти и раници. Туристи от ТД „Ибър“ - Долна баня, заминаваха по своя маршрут за Стара планина. В същото време друга група от социалния патронаж тръгна за Смолян, а малко след нас още социални работници потегляха за Цигов чарк. Предстоеше ни дълъг път. След няколко часа на фона на синьото небе се открояха паметниците на Шипка и Бузлуджа, а между тях в слънчева позлата блеснаха кубетата на храм-паметник „Рождество Христово“ - Шипка. Спряхме за глътка въздух и глътка гордост, а няколко туристи - Гергана Първанова, Наталия Стоичкова и Бойка Гълъбова, просто изтичаха до паметника. Потапяйки се сред прекрасната зеленина на Балкана, потеглихме през Габрово към Къпиновския манастир. Отминавахме табела след табела с имената на знайни и незнайни селца, имената на които в по-голямата си час бяха като памет за българските родове, създали домове, блягащи от поробителите. За съжаление не така стоеше въпросът с указателните табели за Къпиновския манастир. Нямаше кого да попитаме. Историята с обезлюдяването не е запазена марка само за Северозапада. В гр. Дебелец най-последно видяхме табели, които под прав ъгъл показваха две по-

соки и две разстояния до манастира и къмпинга, носещ същото име. Това ни развесели и потеглихме по единия път. Посрещна ни арка с надпис „Къпиновски къмпинг“, а по ливадата сред палатки, каравани и чадъри се разхождаха весели хора. В дъното като мъчалив страж, притихнал и сякаш изгубен, ни посрещна величественият Къпиновски манастир. Той е построен през времето на Асеновци. Турците го разрушили след падането на Търновското царство. Едва след 1865 г. манастирът се превръща във важно религиозно и просветно средище. И жалко, че днес цъфналите цветя не могат да скрият липсата на средства за реставрацията му. След поредното лутане за откриването на нужната ни табела, се отпавихме към град Елена. Движехме се по път, който можеше да се нарече „път с ограничена употреба“. Зелената арка на гърветата и крайпътните храсти трудно позволяваха разминаване, но пък беше прекрасно. Ето го и град Елена, различен и с това, че гори запокитен в планината, беше чист, уютен, подреден, а възрожденският му дух сякаш витаеше не само в калдъръмените улици, а и във въздуха. В хотела „Централ“, ни посрещнаха млади, усмихнати хора. Дали градът носи името на царица Елена, или на влюбената девойка Елена, похитена в деня на сватбата си от раз-

бойници, е трудно да гадаем. Еленчани имат с какво да се гордеят и днес като единствения град през Възраждането с три храма, с първото класно училище в България, което нарекли Даскалоливница, с Иларион Макариополски и часовниковата кула, със съхранените 147 стари къщи. На следващата сутрин потеглихме за Котел - град, неотстъпил никога своята независимост и твърдост. Бягащи от турците находчиви българи през 15 век се заселили тук и още в началото на 19 век Котел е град с водоснабдяване и канализация и с калдъръмени улици. Открива се първото в България свет-

ско елино-българско училище. Тук са се родили бележити българи, като Георги Раковски, Софроний Врачански, Петър Берон, Георги Мамарчев и др. Днес в центъра на града, в Пантеона на Раковски, признателните жители са подредили впечатляваща експозиция. Интересен е музеят за старокотленски килими и тъкани, подредени в бившето училище на кв. „Галата“. Наблизо е и Етнографският музей. Напускайки града, в ушите ми останаха да кънтят думите на една стара песен: „Котел го огън не гори, Котел го сабя не сече, в Котел се лесно не влезя.“ Може би затова и ние не излязохме лесно

от него. Историята с табелите се повтори. Много скоро пристигнахме в последната точка от нашето пътуване - Жеравна. Панорамата, която се откриваше, беше като на филм за Възраждането. Селото е част от световното културно наследство със своите почти 200 къщи, между които къщата на Йордан Йовков, храмът „Св. Никола“, старото класно училище, превърнато в галерия, и още много възрожденски къщи. Скоро се озовахме в ежедневието на магистралите и ремонтите, но това беше пътят към дома.

Инж. Светла Стоименова, ТД „Ибър“, гр. Долна баня

Пещерна експедиция в района на връх Бузлуджа

От 28.06. до 01.07.2018 г. се проведе традиционната пещерна експедиция от календарния план за 2018 г. на Българската федерация по спелеология и ПК „Казанлък“ в района на връх Бузлуджа. Основно се събрахме да разчитаме почвените наноси от пещерата „Бузлуджа“, но за ентузиастите имаше възможност да се проявят в картиране или наковаване на вертикални пасажки в пропаднатата пещера Духалото. През този период на годината в района на Бузлуджа има и други интересни занимания, като бране на боровинки и горски ягоди, рок фестивал, организиран от Община Казанлък, да не забравяме и Джулай моринге, заради който мнозина посрещат изгрева на слънцето на върха. Но както се казва, не може само хубави неща - времето ни сюрпризира със студ, дъжд и други подобни екстри. Затова и експедицията беше

представена в твърде камерен състав от 11 пещерници - Лъчо и Венци от ПК „Пълдин“ - Пловдив, Димитър и Ангел от СК „Саламандър“ - Стара Загора, Тодор от ПК „Стринава“ - Дряново, и Пенчо, Кемал, Димо, Анатоли, Росина и Явор от ПК „Казанлък“. Не трябва да пропускаме и снимачния екип от Вифор студио, опитващи се в непривичната за тях кал, влага, студ да пресъздадат нестандартния бит на пещерника с неговите предизвикателства, лудории, недоизказани трепети и надежди. Поради малкия брой хора втората система не тръгна и накопаните наноси от около кубик и половина ги оставихме на първа площадка. В събота след обяд, когато ентузиазмът на мнозина преминаваше в грипен характер и кофите прелитаха около нас като ято гълъби, проливен дъжд набързо охлади мерациите ни, защото малки планински поточе незначително откъде се появиха,

измокриха въжетата и набързо превърнаха в кални езерца местата, в които допреди малко копаехме. Това, че се измокрихме и окаяхме до уши, не би трябвало никого да изненада и впечатли, и за да довърши картината, вятърът изпочупи шатрите, обърна някоя

друга палатка, а за капак на следващия ден установихме, че някой е харесал и задигнал калните, изполомени в камъните лопати и трънокопи.

В неделя времето като някой гузен белял се оправи и срамежливо започна да ни подканя пак да дойдем да копаем.

Така или иначе, ние от тридесетина години копаем тук, няма как един дъжд да охлади мерациите ни и кроежите ни за бъдещи експедиции.

Анатоли Джурмански,
ПК „Казанлък“ към
ТД „Орлово гнездо“

Утро над Дунав мост

Преходът от Вудин до това така чакано съоръжение беше едно изпитание за туристите ветерани от Клуб „Белият Дунав“ в града. Не на волята, разбира се, а на силата и издръжливостта. А поводът бе петгодишнината от откриването на моста Вудин - Калафат. Утрото меко разля светлината си и насърчи беловласите туристи. Кратко беше усещането, че са част от обстановката на браздата, разделяща двете балкански държави. Прекрачихме я и с радост поехме по набелязания маршрут.

Веселин Габерски - председател на клуба, използва годишнината, за да съчетае, както се казва, полезното с приятното. Петдесет души туристи ветерани посрещнахме утрото на моста и целта беше пред тях. Първият град - Калафат, се събуждаше. Хубав е градът, подреден и чист, познат и приятелски. Коммуникацията с тамошните хора никак не бе трудна, защото част от видинските туристи са от влашкия ни край и речта тръгва естествено и непринудено. И там пенсионерите отглеждат плодове и зеленчуци за собствени нужди, а излишното излагат на големия пазар в селището Поляна-Маве. Целта ни обаче е един изключителен обект в този край на Румъния - манастирът „Магобит“. Заслужава си да се посети. Голяма площ на повече от 10 декара с много зеленина е приютяла светлата обител. Величествена сграда с типичния архитектурен стил. Чистота, уют и спокойствие е първото впечатление, което остава трайно. Дъхът ти спира, прекрачвайки това свещено място. То не респектира, а ти дава особена примиреност и празничност

на духа. Възрастните хора с преклонение застават пред иконостасните стени и попиват видяното. За да го разкажат после. И да го запомнят. Тръгнахме към Калафат, който ни очакваше със

своите забележителности. А когато се върнем у дома, ще виждаме светлината му от видинския бряг.

Янка Маринова,
гр. Вудин

Последно ехо

Наближаваше пет следобед. Слънцето беше се скрило зад облак, за да не вижда мълката в очите на хората. Черковният двор бе изпълнен с хора, цветя и тишина. Звън на камбана разнесе злокобната вест: почина Григор Дремджиев.

Седнах мълчаливо на пейката при другите, обрних глава и се върнах години назад.

... Беше 1963 година. Строеше се старата хижа „Беласица“. Ние, младите учители, всяка неделя организирахме с децата излети до „Мястото“ за глътка планински въздух, пък и да помогнем с каквото можем. Групите и децата бяха различни, но сред тях винаги виждах едно любознателно момче с къси панталонки, питащ поглед и чаровна усмивка. Беше дружелюбен. Беше приятел на всички. Викаха му Гриша.

Минаха години. Момченцето стана мъж, баща. Промениха се много неща. Неизменна остана само любовта му към природата и хората. Тази любов го изпрати в Школата за планински водачи на „Маловица“. Тя го изпрати и в Школата за туристически организатори - дейност, с която не се раздели до края на живота си.

Умееше да съчетава журналистическата си работа с организирането на походи, екскурзии и излети. Паметни останаха зимното изкачване на връх Радомир с

туристи от цялата страна; ежегодните преходи по Пирин.

Като председател на ТД „Калабак“ от 1998 до 2017 година упорито работи за изграждане на туристически секции в училищата и утвърждаване на хор „Иван Апостолов“.

Голяма част от инициативите му се превърнаха в традиция и останаха трайно в календара на дружеството: участие в туристическия събор „Предел“; участие в националния песенен празник „Песните на България“; съвместният поход с македонските туристи по билото на Беласица; „Кестенова вечер“ с участието на туристи от цялата страна; изкачването на връх Конгур в чест на празника на града.

Поредният удар на камбаната ме върна на пейката в смълчания двор. Влязох в прохладното преддверие на черквата. Пред олтаря в гирлянди от свещи, пред смълчания поглед на светците от иконите, неподвижен и мълчалив като вечността лежеше Гриша, момчето с чаровната усмивка и светъл поглед, приятелят на всички.

Като далечно планинско ехо до мен достигнаха последните думи от молитвата на отец Ангел: „... И нека почива в мир неспокойният му дух.“

Иван Димитров,
ТД „Калабак“

Приятелска среща на Витоша

В дните 12, 13 и 14 юни 2018 г. ние, туристите ветерани от КТВ „Чудни скали“ – гр. Аймос, осъществихме отдавна планираното гостуване на туристите ветерани от КТВ „Витоша“ – гр. София.

Групата ни наброяваше 21 туристи. Най-възрастният бе Мирчо на 85 години, а най-малкият – Динко, на осем години.

В София пристигнахме на сутринта, а на гарата ни посрещна председателката на клуб „Витоша“ Емилия. След това към нас се присъединиха и други туристи от клуб „Витоша“. Те бяха организирали транспорт и имаха план за действие.

Автобусът първо ни отведе до Политехнически музей. С интерес разгледахме изложбата експонати от печатна техника и превозни средства.

Вторият обект, който посетихме, бе Боянската църква – културен паметник, включен в списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО. Църквата е изградена през три периода: 11 век, 13 век и 19 век. Тя е уникална със своите стенописи от 1259 г. Разгледахме и градината с редки и интересни растителни видове.

След престоя тук отпътувахме за Витоша. Наслаждавайки се на свежата зеленина, неусетно стигнахме до хижа „Планинец“. Настанихме се, обядвахме и след кратка почивка домакините ни поведоха към Боянските водопади. Стръмна пътека, обрасла със зеленина и пъстри цветя, ни отведе до хижа „Момина скала“. Голямата поляна се огласяше от детски гласове. Провеждаха се спортни игри.

Продължихме към водопадите. След мостчето на Боянска река групата се раздели на две. По-смелите и издръжливите продължиха към водопадите, а една част поехме към хижа „Камен дел“. Пътеката бе лека за преход, пък и огромните дървета ни пазеха от жаркото слънце.

Пристигнахме на хижата и се освежихме със студена вода от чешмата край нея. Хижащите отсъстваха, но се виждаше, че хижата е добре стопанисвана. Нацъфтели мушката красяха прозорците, а наоколо има много красиви кътчета с масички и пейки. Починахме и тръгнахме обратно, като на утихналата вече поляна до хижа „Момина скала“ изчакахме групата от водопадите.

Посетилите водопадите разказаха, че теренът наистина е труден и се иска добра подготовка. Групата стига до малкия водопад, висок около 10 метра, но много красив. До големия водопад бавно и внимателно достига група от пет човека, сред които и най-малкият турист – Динко. Те изказаха възхищението си от зашеметяващата гледка от 30-метровия водопад. След дълго съзерцаване, правене на снимки и задоволство от видяното и преживяното, се върнаха на поляната, където се събра цялата група. След кратък престой и разгорещени разговори потеглихме за хижа „Планинец“.

В края на деня се събрахме в столовата на хижата за вечеря. Както винаги се случва, вечерта премина в поздравления, размяна на подаръци между двата клуба, музика, игри и песни.

През втория ден, след за-

куската, бе организиран поход от домакините из дебрите на Витоша. Водачи на групата бяха Краси и Ваня от клуб „Витоша“. Водиха ни по пътека през красиви местности, пресечени от буйни потоци и морени, които се спускаха като каменни реки. Минахме през Златните мостове, Яворова поляна и други красиви места. Стигнахме хижа „Егелвайс“, където спряхме, за да обядваме и отпочинем. Тръгвайки обратно, поехме по друга пътека, където красотите на Витоша бяха още по-впечатляващи. Отново пресичахме пенливи потоци и морени, но се нагледахме и на поляни с незабравка, омайниче и други планински цветя. Стигнахме до хижа „Кумата“. Спряхме на това красиво място, за да си починем. Хижащите бяха любезни и ни предложиха кафе, чай и сладолед. Посетихме и прилежащия към хижата параклис. Пухкави облаци забулиха небето, което предвещаваеше дъжд, затова побързахме да тръгнем. Минахме край хотел-ресторант „Боевица“ – оживено и красиво място, край хижа „Планинска песен“ и се спуснахме към хижа „Планинец“, защото завала.

Малко измокрени от дъжда, уморени, но доволни от шестчасовия преход, се прибрахме в хижата. Освежени и отпочинали, вечерта отново се събрахме в столовата и прекарахме приятни мигове с нашите приятели.

На третия ден отпътувахме за София с цел да посетим музеи, включени в 100-те НТО, придружени от нашите приятели. Посетихме Зоологическия музей, Военноисторическия музей, Регионалния исторически музей, НДК, Му-

зея към стадион „Васил Левски“ и др.

Най-много ни впечатли музеят „Земята и хората“, основан през 1986-87 г., където са изложени минералите и минералните ресурси от националното природно наследство. Музеят е храм на дарителството и родолюбие. В него се съхраняват скъпоценни и декоративни камъни. Най-атрактивна е експозицията „Гигантски кристали“, дарени от Илия Делев – емигрант в Бразилия. Това дарение е и в основата на изграждането на този музей.

Последен обект, който посетихме, бе храм-паметникът

„Св. Александър Невски“, който привлича погледите със своите позлатени куполи. Той е сред уникалните паметници на културата, а и една от най-големите забележителности на нашата столица. В основите му е разположена и изложбената зала – крипта с експонати от 13-14 век.

Отправляме голяма благодарност към приятелите ни от КТВ „Витоша“, които не пожалиха време, за да бъдем заедно през тези дни. Разделихме се с пожелания за здраве и нови срещи.

См. Тодорова, КТВ - гр. Аймос

Бате Мишо на 88 години

Така го познават туристите от ТД „Егелвайс“ – гр. Пловдив, но и не само те, а и туристите от туристическите дружества „Родопи“ и „Шипка“, в които той е членувал години.

Михаил Михайлов в навечерието на своята 88-годишнина е член на ТД „Егелвайс“ от 54 години, когато е създадено дружеството. Подарък за своята 80-годишнина си направи с преминаване на Кончето в Пирин в поход от хижа „Яворов“, хижа „Вихрен“, връх Тодорка – хижа „Демяница“. На хижа „Вихрен“ той заяви: „До тук бях с Рила и Пирин.“ Не се отказва от туристическите прояви на дружеството, но вече, когато са с автомобил. Участва във всички сбирки на Клуба по пешеходен туризъм и винаги ни изпраща на туристическите походи. Той е първи в танците при провеждане на туристическите вечери в хижите. Тази година безспир танцува на хижа „Академик“, хижа „Морудей“, хижа „Върховръх“, на националния събор в с. Бъта и други. През годините е носител на бронзова, сребърна и златна значка на движението „Опознай България – 100 НТО“. Покорител е на 19-те планински първенци. Бате Мишо е и колотурист – участвал в колопоходи – обиколка на Родопите, колопоходи до гр. Калово, гр. Карлово, язовир „40-те извора“ и др. Ежегодно е участвал, и сега участва, в търже-

ствата на лобното място на Алеко Константинов край Пазарджик, изкачането на Черни връх по случай годишнините на организираното туристическо движение в България. Бате Мишо 50 години е работил като автомонтьор в ДАП, клон 5, в гр. Пловдив – пътнически превози. Така, закален в работата и в преходите във всички наши планини, той насърчава младите да обикват България и туризма. Сладкодумен и безспир убеждава всички за ползата от туризма и винаги завършва своите разговори с това, че без музика и танци не може.

Всички му пожелаваме здраве и дълголетие, защото той не разрешава да му се казва, че е стар, защото се чувства на 2 x 44 години.

М.с. по туризъм Николай Добрев, председател на Клуба по пешеходен туризъм към ТД „Егелвайс“, гр. Пловдив

„С песни под звездите“

Под това мото премина многодневният палатъчен лагер на туристите ветерани в Троянския Балкан. В подножието на планината се събраха представители на 13 клуба от Северна и Южна България. Идеята за такъв лагер е на Илина Маринова от Варна, а организатори бяха ТД „Амбарица-21“ – гр. Троян. Ръководител на проявата беше Румен Узунов, а комендант на лагера – Сашо Гунешки, който се прояви и като добър кулинар. Пригответеният от него казан с боб получи одобрението и похвалите на всички лагерници.

В дните на лагера имаше излети в планината, веселие, танци, хора. Край огъня се изпяха десетки песни.

Особено вълнуваща за гостите беше срещата с доц. д-р Борис Маринов – едно от големите имена в историята на туризма у нас в последните 60 години. С голям интерес разгледахме трите музейни експозиции, подредени в неговата 200-годишна родова къща.

Всичко в лагера беше на ниво – и местоположението, и организацията, и битовите условия. Затова на раздяла си казахме: „Догодина пак ще гоидем тук!“

БФТВ

Европейски туристически маршрут Е4 – Пирин планина

Хижа „Прегел“ – хижа „Яворов“ (5.45 часа) – хижа „Вихрен“ (8.45 часа) – заслон „Тевно езеро“ (6.30 часа) – хижа „Пирин“ (2.45 часа) – хижа „Попови ливади“ (8

часа) Хижа „Прегел“ се намира югозападно от седловината Прегел – границата между Рила и Пирин. През седловината минава първо-класно асфалтирано шосе,

свързващо автомагистрала „Струма“ с ГКПП „Илинден“, разположен на 22 км южно от гр. Гоце Делчев в българо-гръцката граница. Хижа е разположена в местността Прегел – на 600

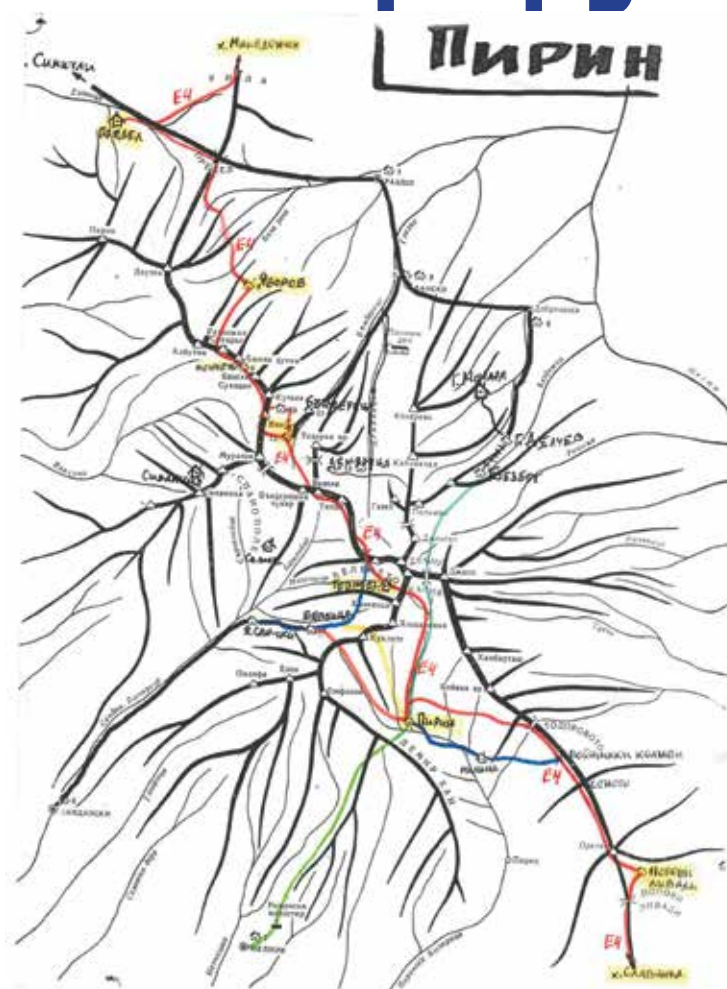
Заслон „Тевно езеро“

Хижа „Вихрен“

Връх Вихрен

метра югозападно от шосето Симитли – Разлог по тесен асфалтов път срещу бензиностанцията. Тя е на 1013 м н.в. с капацитет 30 легла със самостоятелни тоалетни и бани, локално отопление, туристическа столова, бюфет, лятна градина, паркинг. Намира се на 1.5 км западно от автобусната спирка Прегел.

От хижа се излиза на главното шосе и се тръгва в посока Разлог, минава се край заведението за хранене, автобусната спирка и след около 1 час се достига най-високата точка в местността Кулата. Тук се напуска основното шосе и се тръгва вдясно (на юг) към местността Кулиното. Преходът продължава по асфалтово шосе, а по-нагоре по бетонов път край вили и почивни станции. Навлиза се в букова гора и шосето свършва до площадка с информационни табели в местността Кулиното (1.40 часа). Маркировката завива надясно до чешма с кът за отпих (2 часа). Оттук започва почвен път, пресича се река Кулина и ски влек Кулиното, продължава се по пътя на изток през гората, излиза се на откритата поляна, където той се изоставя, и се тръгва вдясно от него, по стръмна пътека. След още 15 минути (2.30 часа) отново се излиза на камионния път, следва разклон – поема се по лявото отклонение. След 15 минути (2.45 часа) пътят се изоставя и се тръгва по пътека, навлиза се в широколистна гора, а след нея – в иглолистна (мурова) гора. Започва стръмно изкачване с много серпентини до седловина Ушиците (4 часа). От нея вдясно (на юг се отделя пътека за езерото Сълзица (Даутово езеро), а пътеката за хижа „Яворов“ се спуска на югоизток през клека и стига продълговатата поляна Конярица (4.30 часа). След 15 минути се прехвърля по мост Бяла река (4.45 часа). Продължава се по тесен горски път

и се слиза на равна поляна при изоставена постройка (5.05 часа). От нея се тръгва по камионен път, пресича се сух дол, от който вдясно от пътя (на изток) се отделя пряка маркирана пътека (5.20 часа). По нея за 25 минути (5.45 часа) се стига хижа „Яворов“ (1700 м н.в., 70 места, самостоятелни и етажни тоалетни и бани, локално отопление, туристическа столова, ресторант).

За хижа „Вихрен“ се тръгва в южна посока през иглолистна гора. Редуват се участъци с по-малък и по-голям наклон. Над десния долинен склон е забележителното скално образувание „Стъпалата“. Постепенно се навлиза в клековия пояс и с няколко серпентини се излиза на Суходолското езеро (1.45 часа). След около 20 минути се достига равна поляна с малко поточе, от което може за последен път да се вземе вода. След още 35 минути се излиза на Суходолския превал – на главното било между върховете Бутин (Албутин) и Разложки Суходол (2.40 часа). **От превала започва един от най-трудните маршрути в нашите планини, свързан с голямо физическо натоварване поради големите генивелащи и сложната конфигурация на терена – преминаване през скални ръбове и терени, много стръмни и хлъзгави склонове, преодоляване на каменни пасажи и блокажи.** Маркираната пътека траверсира с леко изкачване върховете Разложки Суходол и Каменица и след 30 минути излиза на седловината Каменишки превал (3.10 часа). Маршрутът продължава на югоизток, траверсира връх Баюви дупки и отново достига главното било на седловината между връх Баюви дупки и връх Бански Суходол (4.20 часа). Тук, на 2760 м н.в., е монтиран заслон „Кончето“. От заслона пътеката продължава по билото, извежда на безименен връх и след около 25

Хижа „Попови ливади“

минути, подсичайки връх Бански Суходол, излиза до началото на карстовия рѣб Кончето (4.45 часа). Кончето представлява силно стесненото и остро главно било между върховете Бански Суходол и Кутело II с дължина около 400 м. Нагморската му височина в най-ниската му част е около 2810 м, а широчината му там достига до 50 см, поради което той е труден за преминаване. Североизточните му склонове са почти отвесни с денивелация около 400-500 м, а югозападната стена Странето пътека, която в началото също е обезопасена със стоманено въже, или по всечнената тук-там в мраморния масив на Странето пътека, която в началото също е обезопасена със стоманено въже. Пътеката траверсира Кончето, след около 50 минути достига подножието на масива на двата Кутела, продължава в югозападна посока и след 20 минути извезда на седловината Премката между връх Кутело и първенеца Вихрен (5.30 часа). Започва стръмно изкачване в южна посока по каменната пътека, с множество серпентини през каменни пасажи и блокажи, затрудняващи движението, и за около 45 минути се достига връхната котла на първенеца Вихрен (1914 м н.в.) – 6.15 часа. От него по стръмна пътека за около 50 минути се слиза по широкия мраморен южен склон до седловината Вихренски преслап (Кабата) – 7.05 часа. От седловината пътеката продължава на изток край потока Вихренска вода, по-надолу се събира с пътеката, идваща от север от заслон „Казана“, пресичайки в югоизточна посока Вихренска вода, и слиза пред хижа „Вихрен“ (1950 м н.в., 150 легла, собствено ел. захранване, външни и вътрешни тоалетни и бани, ресторант, бюфет, паркинг) – 8.45 часа.

ВАРИАНТ: От седловината Премката в източна посока надолу има маркирана пътека към заслон „Казана“, разположен на циркусния праг между Големия Казан и Малкия Казан. Тук вдясно (на юг) се отделя маркирана пътека, която траверсира източния склон на връх Вихрен край Джамджиевите скали, спуска се през местността Валого, съединява се с пътеката, слизаща от

Вихренски преслап, и достига връх Вихрен (2.50 часа от Премката, общо 8.20 часа от хижа „Яворов“).

От хижа „Вихрен“ за заслон „Тевно езеро“ се тръгва през мостчето над реката, непосредствено зад хижата, и покрай езерото Окомото се стига до местността Равнако (20 минути). Продължава се на юг през скални пасажи и клек, преодоляват се няколко циркусни прага и се достига Жабешкото езеро (1.30 часа). От южния му край на изток се отделя маркирана пътека за хижа „Демяница“, а пъте-

стръмно до Винарска (Чаурска) порта (5.05 часа), а от нея за 40 минути се изкачва Мозговишка (Превалска) порта (5.45 часа). Тук от север излиза маркирана пътека от хижите „Демяница“ и „Безбог“, а на юг – за хижите „Беговица“ и „Яне Сандански“. Пътеката за Тевно езеро подсича склоновете на върховете Превалски и Валявишки чукар и край южния бряг на Тевно езеро за около 40 минути от Мозговишка порта достига заслон „Тевно езеро“ (2527 м н.в., 80 места, външни тоалетни, собствено ел. захранване, бюфет,

туристическа столова – 6.25 часа).

За хижа „Пирин“ се тръгва на югоизток, изкачва се превалът Дясна Кралевдворска порта (40 минути). Следва много стръмно спускане през каменен сипей и тесен кулоар, преминава се над Митрево езеро, постепенно се навлиза в Железничкия (Демиркалийски) циркус и след около 50 минути трасето на Е4 се събира с маркираната пътека хижа „Безбог“ – хижа „Пирин“ (1.30 часа). Върви се неотлъчно по долината на реката и след около 1.10 часа се достига местността Комитското (2.40 часа). От тук на изток продължава трасето на Е4 за местността Тодорова поляна и хижа „Попови ливади“, а право на юг за още 20 минути (общо 3 часа) се достига хижа „Пирин“ (1616 м н.в., 78 места, външни и вътрешни тоалетни, собствено ел. захранване, ресторант, туристическа столова).

От хижа „Пирин“ се тръгва в обратна посока към заслон „Тевно езеро“ до местността Комитското (20 минути). Следи се маршрутът на Е4 в посока Тодорова поляна. Пресича се реката по мост, излиза се на голяма поляна, продължава се по път през гора, който преминава в широка пътека, и се излиза на седловинна поляна (50 минути). През гора пътеката пресича коритото на река, излиза на поляна с кошари (1.15 часа) и за около 1 час пресича няколко притока (голове) на Калугерова река. С леки спускания и изкачвания маршрутът излиза на голяма

поляна, през която минава горският път за хижа „Малина“ (2.20 часа). От поляната пътеката се отклонява вляво по стар трупчийски път, набира височина, продължава на север до старо сечище, а от него вдясно (на изток), след мурова гора, се изкачва на малка поляна (2.35 часа) с маркировъчни стълбове. Пътеката пресича стар камионен път на североизток, достига водослива на два дола, продължава на югоизток през стара гора от мури и бял бор, излиза на камионен път и за 10 минути достига седловината Тодорова поляна (3.30 часа). Седловината е границата между Северен и Среден Пирин. От нея в югоизточна посока през гора се излиза на седловинната поляна Пейова ливада (3.45 часа) в подножието на връх Влашка мандра. Пътеката го траверсира от североизток и слиза на седловината югоизточно от него (4 часа). След нея маршрутът пресича седловина в подножието на връх Мурата, траверсира склоновете му през гора и излиза на поляната Водопоя, с чешма и дървени корита (4.35 часа). През нея минава камионен път за хижите „Малина“ и „Пирин“ на запад, а на изток – за поречието на река Места. От Водопоя трасето на Е4 завива на юг и достига седловината Войнишки колиби (4.45 часа) при маркировъчен стълб № 42. От него на запад се отделя маркирана пътека за хижа „Малина“. Навлиза се в букова гора и с леко изкачване се излиза на Чермерикова поляна (стълбове № 45 и 46) - 5.55 часа, а след нея следва друга билна поляна – Мравчена. Пътеката пресича от запад връх Сеното и слиза на седловината в северното подножие на първенеца на Среден Пирин - връх Ореляк (5.15 часа). От тук се сече по хоризонтал сух дол, достига се карстовото Добро поле, от него се слиза ниско, следи се завоят на шосето, минава се вляво от него и се продължава по тревист улей, отбелязващ до дол (6.50 часа). По ясно очертана пътека се слиза стръмно през гората, пресича се шосето, продължава се по просеката за ел. стълбове и за броени минути се достига хижа „Попови ливади“ (1419 м н.в., 45 места, вътрешни тоалетни и бани, локално отопление, туристическа столова и кухня) – 8 часа.

Йордан Йорданов,
експерт в БТС

Следва

Хижа „Пирин“

ката за Тевно езеро продължава на югоизток край брега на Дългото Бъндеришко езеро. Следва стръмно изкачване през скален блокаж до малко циркусно стъпало с три пресхващащи езера, а след тях по стръмен улей се излиза на главното било при Главнишка (Башлийска) порта (2.30 часа). Пътеката подсича връх Възела, от който на север започва внушителното Тодорино било, доближава билото, преодолява безименен връх и стига до подножието на връх Малък Типиц (3.10 часа). За около 50 минути се достига връх Голям Типиц по силно стесненото главно било, наречено Типицкото конче (4 часа). На североизток се виждат Типицките езера. След около 35 минути се изкачва връх Голямата Страна (4.35 часа). От върха за около 30 минути се слиза

Хижа „Яворов“

№ 30 Музей „Васил Левски” – гр. Ловеч

Той е посветен на Васил Левски, направи Ловеч център на Вътрешната революционна организация. Музеят се намира в Архитектурно-историческия резерват „Вароша“, в който къщите са с характерна народна архитектура от възрожденската епоха. Музеят „Васил Левски“ е създаден през 1954 г. Настанен е в къщата на Иван Крачула, баща на известния български националреволюционер Христо Иванов (Големия), в махала „Дръстене“. Първата експозиция отразява живота и бурната дейност на Апостола през периода, когато е в Ловеч.

С извършването на активна събирателска дейност нарастват материалите в основния музейен фонд, както и непрекъснатият интерес към делото на Васил Левски. Това налага необходимостта от нова сграда за музей, която е построена до църквата „Света Богородица“, на мястото, където някога е била къщата на дееца на Ловешкия частен революционен комитет Марин Поплуканов. Проектът на сградата е на инженер Иван Николов. В нея е уредена втората поред експозиция (1967).

Извършено е ново преустройство и на 17 юли 1982 г. е открита третата експозиция. Оформена е със своята специфика в една основна тема: „Революционната дейност на Васил Левски в Ловешкия край и издигането на Ловеч за център на Вътрешната революционна организация“.

През 2008 г. е открита изцяло обновена експозиция със съвременни информационни технологии. Разположена е на две нива и отразява борбите на българския народ за национално освобождение, както и разнообразната революционна дейност на Васил Левски. Сред най-ценните предмети на експозицията е най-богатата в страната колекция от лични вещи на Левски. В музея се съхраняват неговата сабя, кама, малка печатница, фалшиви турски печати, квитанции, както и оригинален негов портрет от 1870 г.

Началото на системната събирателска дейност се поставя в края на XIX

– началото на XX век. Голям е приносът на дарителите. Днес във фондовете на музей „Васил Левски“ се съхраняват 6000 културни ценности и вещи. В експозицията са експонирани 153. Сред тях са най-богатата в страната колекция от лични вещи на Апостола, колекцията от лични вещи и документи на негови съратници и сподвижници, на участници в Априлското въстание (1876) и Руско-турската война (1877-1878).

Пенка Пенева и Кирил Пенева са дъщеря и баща. Двамата са се включили в Националното движение „Опознай България – 100 НТО“ през 2003 г. Впечатлени са от Етъра (Габрово) и пещерите Съва дупка, Ягодинската пещера, Дяволското гърло, Снежанка. Изкачили са връх Вихрен през Казаните. Кирил Пенева е председател на Клуба за пешеходен туризъм към читалище „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Гоздейка, Габровско.

Полина Бойчева е на 11 години, а **Елмира Бойчева** е на 6 години. И двете са от София. **Джан Чъвгънов** е на 13 и е от с. Гложево, Русенско. И тримата са носители на сребърна значка от Националното движение „Опознай България – 100 НТО“. Много им харесва хижа „Вихрен“, Рилският манастир, природонаучните музеи, включени в 100-те национални обекта. Любимо място им е Триградското ждрело, където ще отпразнуват рождения ден на Поли.

Ани Иванова и Иван Иванов са от Пловдив: „Купихме си книжките от Националното движение „Опознай България – 100 НТО“ като на шега, след като посетихме Перперикон на 4 май 2009 г. Като разгледахме какви хубави места фигурират в тях, много от които така или иначе искахме да посетим, се мотивирахме и бяхме решени, че ще опознаем България. Тогава все още не бяхме семейство и имаме повече време и възможност за пътувания и за кратко време спечелихме бронзовите и сребърните си значки. Междувременно създадохме семейство и имаме две прекрасни дъщерички, които вече са на 4,5 г. и 2 г. На 27.06.2018 г. сложихме и последния печат в книжките си на Парахода „Радецки“ в Козлодуй. През всичките тези години непрестанно се наслаждавахме на всяко пътуване и прекрасните места, които посещавахме. Планирахме всяка наша обиколка с много амбиция и винаги бяхме в чудесно настроение - чувството е неопируемо! Мястото, което спря дъха ни, бяха Седемте рилски езера - гледката е толкова величествена, толкова успокояваща, сякаш времето е спряло... Паметникът „Бранителите на Стара Загора“ ни развълнува със своята внушителност и непреходност! Няма да пропуснем и Неолитните жилища, където витае древността... Голямата базилика до гр. Плиска е друго любимо място, където човек може да се възхити на таланта на древния творец. Няма пещера, крепост, местност, връх или музей, които да не се запомнят със своята специфика! Това е нашата България! Много се надяваме, купувайки следващите 4 книжки, да успеем да предадем на децата ни обичта към Родината и почитта към историята и великите личности на България!“

Културно-историческо наследство в община Попово

Град Попово е център на многобройни културни прояви с национално значение, а художествените му колективи разнасят славата на българската култура далеч зад границата на страната ни. Интерес за посетителите представяват паметниците на културата от Античността и Средновековието, както и иконописните и музейните сбирки. Те са част от многовековните културни традиции на този район, съхранени и развиващи се днес в читалищата на почти всички населени места в общината.

Исторически музей

Създаден е като музейна сбирка към читалището през 1927 г. От 1991 г. е Исторически музей. Днешната му експозиция е открита на 2 март 1995 г. Изложени са предмети на отделите „Археология“, „Етнография“, „Селище“ в периода XV–XIX век, „Градът в

ни български художници и на местни автори. В отделна сграда (къщата на Мара Тасева) е уредена етнографска експозиция „Бит и култура на селското и малоимотното градско население от края на 19-ото до средата на 20-ото столетие“.

Капански архитектурно-етнографски комплекс

Като често посещаван туристически обект през последните години в община Попово се наложи и цялостният районен наследствен туристически продукт на капанците от с. Сагина. Капанският архитектурно-етнографски комплекс е създаден през 2006 г., когато някогашният музей „Иван Маринов“ е преустроен в етнографски комплекс. В него туристите се запознават отблизо с капанската култура, опитват от местните ястия (най-известни са капанските гюзлеми, както

Екопътека Иванча

ново и най-ново време“ и „Изобразително изкуство“. Съхранява движими паметници на културата от района, сред които се открояват праисторическа култова пластика, малка римска бронзова пластика, мраморни оброчни релефи, възрожденски икони, реликви от стария градски бит, както и предмети, свързани със стопанския, политическия, просветния и културния живот в града, творби на изяве-

и сухите чушки, пълни с ориз и булгур, т.нар. „раки“, „плакета“ „пилцета“ и др.), и участват в типичните за този район занаяти. Комплексът предлага в най-пълна степен онова, което наричат селски туризъм. Възстановен и поддържан с много желание от местните, той осигурява всичко необходимо за пълноценния отгид. Специално за посетителите тук се организират събития и фолклорни анимации. Капан-

В община Попово са регистрирани над 40 селищни могили и праисторически терасни селища, повече от 70 надгробни могили, над 50 антични и средновековни крепости и останки от селища.

Археологически забележителности

Гробницата при село Гагово

Гробницата при с. Гагово е един от най-монументалните тракийски гробни комплекси, познати до днес. Датирана от края на IV и началото на III век преди новата ера, тя разкрива непознати елементи от гробницата архитектура. Двукуполната структура е уникална за региона на Мала Азия и Северното Черноморие, известни със строежа на куполни гробници. Разкопана през 2009 г., представлява архитектурен комплекс, състоящ се от две кръгли камери, обща правоъгълна предгробна камера, громос (коридор) и едно допълнително правоъгълно помещение. Гробница с подобно планово-архитектурно решение не е известна досега на територията на България. Внушителният стил на гробницата включва ордерна декорация и добре запазени каменни и кирпичени стени.

Всичко това ни дава много познания за високата култура на тракийската аристокрация в Североизточна Тракия.

Ковачевско кале

Интересно място за посещение за любителите на културния туризъм са разкопаваните с различни темпове вече 2 десетилетия руини на късноримската крепост „Ковачевско кале“. Намира се на 6 км западно от град Попово и на 4 км източно от село Ковачевец, непосредствено до пътя за Велико Търново. Предполага се, че крепостта е била пътна станция между някогашните римски градове Никополis ад Иструм (до село Никюп, В. Търновско) и Марцианополis (до град Девня). Крепостната стена с дебелина 3,20 м вероятно е била издигната през първата половина на IV век около по-старо тракийско селище, което през римската епоха придобива градски облик. Тя е опасвала една обширна територия от около 50 дка. Била е снабдена със 17 издадени пред стената кули, разположени почти симетрично по цялата ѝ дължина. Сред по-интересните находки са мраморна олтарна маса, бронзови лампи, фибули, апликации, амулети, тухли с печати, монети, между които златни, предмети от кост и рог и др.

Туристически обекти в община Попово

Екопътека „Голямата река“

Подходящо място за развитие на селския туризъм е и южният район на Поповска община, по поречието на река Буюк дере. Там, на 20 км южно от гр. Попово, в равнините на приключенията, е изграден най-новият туристически обект в региона - екопътеката „Голямата река“. Тя предлага на ценителите на красотата и почитателите на природата наслада от добре изразената композиция между вода, скали и растителност. Девствено място, представляващо естествена граница между Предбалкана и Дунавската равнина.

Поход „По стъпките на четата на Таньо войвода“

Всяка година на 2 юни Попово по-

среща участниците в традиционния туристически поход „По пътя на четата на Таньо войвода“, който започва от Дунава при с. Пожарево, община Тутракан, и завършва на Керчан баир при с. Априлово, община Попово. Хълмът Керчана е разположен северно от р. Черни Лом до с. Априлово. През Античността и Средновековието там е имало крепост, останки от която личат и днес. В края на Априлското въстание през 1876 г. на Керчана е разбита четата на Таньо Стоянов, преминала р. Дунав едновременно с Ботевата чета. Сега там се издига паметник на войводата, на който всяка година се провежда възпоменателен митинг. Към него води панорамен път сред привлекателни за отгид и туризъм места.

Гагово - гробница

ците пазят и пресъздават ритуали, като Лазаруване, Сурва, Пеперуда, Герман. Самият обект предлага възможности за нощуване и цялостно наемане от група посетители.

Тук туристите имат възможност да избират между три маршрута, включващи посещения на археологически, исторически и културни обекти.

Етнографска сбирка

„Беломорска къща“, село Светлен

Етнографската музейна сбирка,

по-известна като Беломорска къща, се помещава в стара къща в центъра на село Светлен и е посветена на материалната и духовната култура на беломорските българи, заселили се в селото след Освобождението на България. Разполага с богата експозиция от автентични носии, носени от беломорците, и предмети на бита на бежанците от Беломорска Тракия. Носиите са послужили в близкото минало като оригинален реквизит, използван при снимането на филма „Капитан Петко войвода“.

Текстовете са подготвени от експерти от Община Попово

Малъовица – символът на българския алпинизъм

В близо 90-годишната история на българския алпинизъм много постижения бележат връх в неговото развитие. Пти Дрю, Гранд Жорас, Матерхорн и Айгер в Алпите. Траверсирането на Безевгийската стена и на Шхелда, както и „Кръстът на Ушба“ в Кавказ. Тринадесетте осемхилядника на Хималаите и Каракорум и най-вече първият връх на планетата Еверест. Списъкът на върховете може да бъде и още по-дълъг, но сред тях един е заслужил особена почит и уважение – Малъовица, защото няма друг връх у нас, който да е така тясно свързан с историята и развитието на българския алпинизъм.

Със своите 2731 м той не е от най-високите ни върхове, но когато стане въпрос за алпинизъм, пред него отстъпват такива популярни върхове, като Мусала, Вихрен, Злия зъб и Двуглав. Почти няма български алпинист от онова героично време (30-те години на миналия век), който да не е направил опит за изкачване на неговата северна стена. „Черният триъгълник“, станал нарицателно име в онова време, обаче отбива атаките на мнозина наши смелчаци.

Лятото на 1930 г. бележи първата схватка с този връх. Васил Ненков, Михаил Кръшняк и Иван Шехтов от Самоков са първите, които гръзват да мерят сили с малъовишките отвеси. С обикновено въже за простор на грехи и без всякакви други алпийски съоръжения те прокарват първия маршрут към върха – по източното му крило. Четирите години по-късно членовете на БАК д-р Любен Телчаров,

Михаил Кръшняк, Мария Въжарова и Пепи Енклиш правят втори опит, „гдето за първи път у нас е приложена алпийската техника на гвоздеа (б.а. – клина) и чука“. После се зареждат Ивайло Владигеров, Руди Давидов, Ганчо Игнatieв, Никола Миронски. Та дори и светилата на европейския алпинизъм.

Не успяват италианци и австрийци. А последният, който обявява стената за непобедима, е именитият френски алпинист Раймонд Лайнингер, дошъл в нашата страна по поръчение на френското правителство, за да демонстрира успехите на френския алпинизъм. И Лайнингер не постига повече от 50-60 метра височина, толкова, колкото са постигнали преди тях българските алпинисти.

Няколкогодишните неуспешни опити на наши и чуждестранни алпинисти обаче не отчайват двамата млади българи, които, преди да премерят сили с „Черния триъгълник“, прокарват редица трудни и интересни маршрути по Искърския пролом и Витоша. Маршрути, които и днес всяват уважение сред тези, които тръгват по тях. Това са стругарят Константин Саваджиев от Самоков и неговият партньор Георги Стоименов, познат повече сред приятелите си като „Гошо Свинята“.

На 21 август 1938 г., само няколко дни след като Лайнингер е напуснал стената с наведена глава, в основата ѝ двамата опъват своите палатки, придружени от верните си приятели Владимир Лимончев и Борис Чешмеджиев. Със себе си те носят огромно

количество багаж, най-вече катерачен инвентар – 120-те железни клина, саморъчно изковани от Саваджиев, и 60-метровото конопено въже, донесено им от Германия от книжаря Чипев. Готови са за решителната битка. Още същия ден двамата навлизат в стената с цел изнасяне на част от тежките клинове, карабинери и храна, след което се спускат на рапел до палатките си, оставяйки опънатите въжета по стената, готови за утрешния ден.

На 22 август рано сутринта двамата отново навлизат в стената. Първите две дължини на въжето са им познати и не им създават особени проблеми. По тях вече са преминавали много наши и чужди алпинисти. Познати са и за тях. Но третото въже им отнема повече от 4 часа. Отвесна, гладка и много трудна плоча, както и характерен винкел изискват прилагането на „висша скална техника“, както често се казваше по това време. „На следващото утро – 22 август, неспали и премръзнали, очаквахме изгрева на слънцето да ни стопли. В 6.30 часа подновихме прекъснатото изкачване. Пред нас се изправяше гладка и студена стена, без никакви изгледни да се забие кука или пък да се очертае място за хватка. След двучасово висене на въжето почти на едно място, в последния момент под един лишей се откри малък процеп, точно колкото да забия един от най-малките клинове, които имах. На този клин биде закачена една висеща стъпенка и с помощта на въжето бях притеглен нагоре“ – ще сподели по-късно водачът на корде-

Константин Саваджиев (Бай Коце)

то (свързката).

То, третото въже, и днес все още е най-големият проблем за всеки, който тръгва по този маршрут. Следва леко ронлив траверс и нестабилни камъни. В битката с трудните и непознати за тях скални пасажии те напредват бавно, а когато настъпва нощта, двамата са преодолели вече 100 метра – височина, която никой преди тях не е достигнал. На характерна ниша те намират възможност за прекарване на нощта, където чести гости са им само орлите. И днес това място си остава нарицателно като „Орловото гнездо“, където в младежките ми години там имаше книга, в която всеки, стигнал дотук, вписваше името си. Мисля си дали тази инициатива би трябвало да се поднови?

След неудобното нощуване, или по-точно прекарване на нощта, на следващия ден изкачването е поновено, но при влошени атмосферни условия – дъжд и гъста мъгла. Въпреки това връщане назад няма. Пътят е труден, ронлив

и в лек обратен наклон. После тесен и тревист траверс вляво. За финал тясна скална камина, която по средата създава немалки трудности на водача Саваджиев. След 36-часова борба с мократа и студена скала в 14 часа на 23 август Константин Саваджиев и Георги Стоименов са в прегръдките на своите придружители.

Стената е победена. Паметно първо изкачване! Развенчан е митът на страшната стена, и то не от прочутите европейски майстори, а от двамата скромни българи. Успехът е изключителен и той намира широк отзвук сред туристическите и алпийските среди. Ласкави отзиви за него поместват редица столични всекидневници – „Нови дни“, „Зора“, „Заря“. С обширни материали, посветени на победата, излизат и списанията „Български турист“ и „Млад турист“.

В следващите години Константин Саваджиев продължава да се катери активно. Обучава много наши младежи,

ПОКАНА

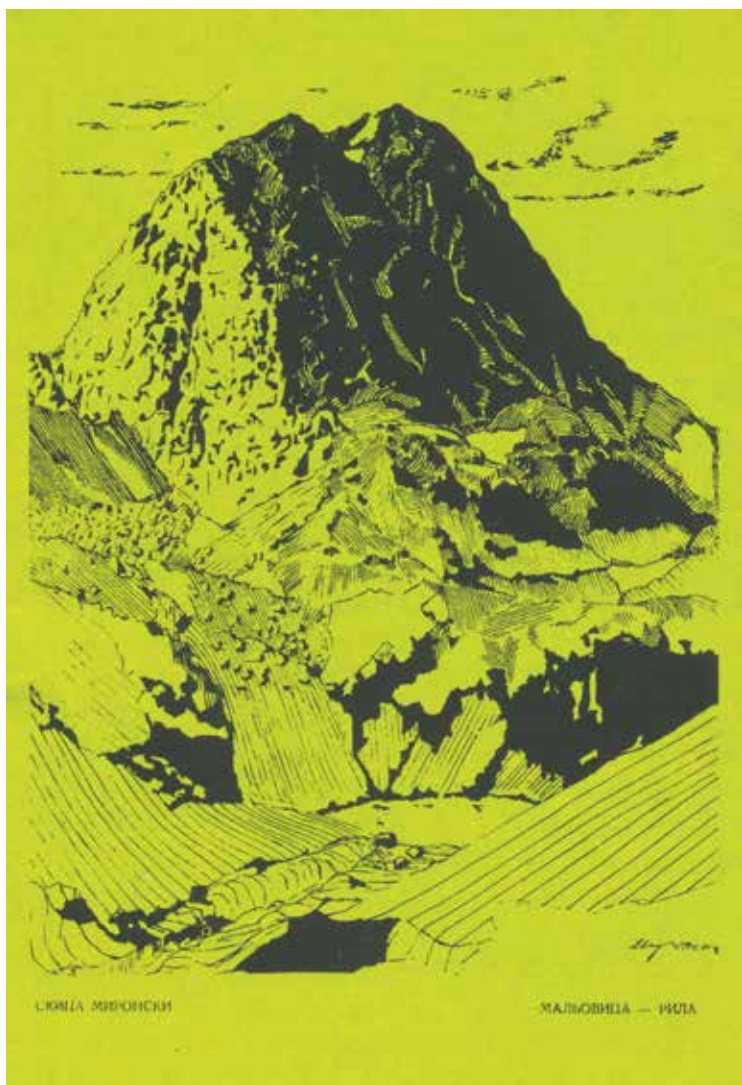
БТС, Българската федерация по катерене и алпинизъм, Сдружението на ветераните по алпинизъм и Ски школа „Мачирски“ организират масово мероприятие на 18 и 19 август, посветено на 80-годишнината от първото изкачване на Северната стена на връх Малъовица (21, 22 и 23 август 1938 г.) и 57 години от трагичната гибел на тримата български алпинисти на Безевгийската стена (19 август 1961 г.). Програмата предвижда на 19 август (неделя) в 10 часа на Втора тераса да се

отдаде почит към тримата алпинисти, след което ветераните алпинисти и туристите (ако има такива) да се изкачат на връх Малъовица през Елениното езеро, а действащите алпинисти да минат по стената, и то най-вече по Класическия маршрут – пътя на Саваджиев и Стоименов. Между 12 и 13 часа да се проведе среща между двете поколения.

Програмата може да претърпи незначителни промени в зависимост от атмосферните условия.

От ляво на дясно: Георги Стоименов, Коце Саваджиев и Васил Ненков

Скицата е на Никола Миронски, скицирана специално за успеха

които в негово лице са открили бъдещето на нашия алпинизъм. Сред неговите ученици са Енчо Петков, Георги Атанасов, Цанко Бангиев, Никола Корчев, Ангел Петров. Все имена, дали впоследствие много на българския алпинизъм. Бай Коце, както галовно го наричаха не само неговите близки, но и всички алпинисти, продължи да бъде любимец на още много алпинисти, дали своя принос за развитието на родния алпинизъм в следващите години. Самият той доживя времето, когато можеше не само да се обучава в елементите на легената техника в Кавказ, но и да се из-

качи на връх, госта по-висок от родната ни Мусала – връх Гумачи (3805 м). Е, годините не му позволиха да стъпи на първенеца на Европа – връх Елбрус (5642 м) - негова отдавнашна мечта. Константин Саваджиев почина, обкръжен от любовта на тези, които продължиха неговото дело.

За съжаление, партньорът му Георги Стоименов твърде кратко се радва на големия успех и заслужено внимание. Само няколко месеца по-късно – на 21 януари 1939 г., загива по склоновете на Мусала, затрупан от снежна лавина. И то само няколко часа след като е отпразнувал своя рож-

ден ден на най-високата точка по нашите планини.

В изминалите вече 80 години от този голям и първи успех българските алпинисти изкачиха много върхове. Те бяха в Алпите, Кавказ, Памир, Андите, Хиндукуш, Каракорум и Хималаите. Катериха се по върховете на 7-те континента. Един българин, Атанас Скатов, дори успя да събере много престижната колекция на 7-те континентални първенци, а Боян Петров стъпи на 10 от 14-те надоблачни гиганта, наречени осемхилядници. Нямам точни сведения, а навярно и никой не е правил подобни изследвания, колко са българските алпинисти, минали поне по един път по Класическия маршрут на Маловица, по пътя на Саваджиев и Стоименов, но в едно съм абсолютно сигурен - 90 на сто от тях поне по един път са направили това, защото той бе, е и си остава цел № 1 на всеки български алпинист. Точно поради това връх Маловица, и най-вече северната му стена, с пълно основание заслужи да бъдат наречени „Символът на българския алпинизъм“.

За някои важни събития, било то политически, икономически или от други сфери на обществеността ни живот, редица автори избързват да ги определят като „исторически“, преди те да са отминали във времето. Досега нямам спомен някой да е обвявал първото изкачване на Северната стена на връх Маловица за историческо. Днес обаче от дистанцията на времето, от изминалите вече 80 години, както и от дурята, която остави това събитие в историята на българския алпинизъм, спокойно мога да заявя, че това изкачване действително изигра много важна роля за развитието на родния алпинизъм.

В качеството си на човек, който е отдал повече от 50 години на научното изследване на историята и развитието на българския алпинизъм, ми се иска да отпразнувам покана към бивши и настоящи алпинисти да дойдат на хижа „Ма-

Северната стена „Черният триъгълник“

ловица“ на 18 и 19 август, за да отпразнуваме заслуженото на това историческо събитие. Да се изкачим на връх Маловица, на „Символа на българския алпинизъм“. Кой ще тръгне по стената и кой по пътеката през Еленин връх, ще зависи от годините, които календарът му е отброил. А ето и някои по-важни дати от „Маловишката епопея“:

+ Цели 10 години след големия успех нито един алпинист не се реши да премине по техния път. Едва на 26 юли 1949 г., в чест на десетата годишнина, Цанко Бангиев и Константин Дюлгеров правят второто ѝ изкачване.

+ Няколко дни по-късно тре-

мо изкачване правят Георги Атанасов и Васко Настев, а година по-късно по стената преминава и първата жена – Диана Петкова в свръзка със съпруга си Енчо Петков.

+ На 17 март 1957 г. Георги Атанасов и Сандю Бешев осъществяват първото зимно изкачване на „Черния триъгълник“.

+ Амбициозният Никола Корчев пък осъществява първото соло изкачване и това става през 1958 г.

+ Днес към връхната точка на Маловица са прокарани повече от десетина маршрута и по тях ежегодно преминават стотици алпинисти.

Стъпки по следите

Уважавам предизвикателствата и понякога сам ги търся. Но за това, което моя бивша колежка ми предлагаше от седемнайсет години насам, все не се решавах. Или, може би, го подценявах.

Сега, на осемнайсетата покана, не устоях. Защото имах нужда да докажа физическите си възможности след скорошната замяна на увредената ми коленна става с изкуствена. А навярно да се бях вече убедил в силно патристичната настройка на колежката да организира туристически възпоменателен поход по стъпките на Цанко Дюстабанов и неговата чета по време на славното Априлско въстание.

Ще тръгна, рекох си, да се убедя в издръжливостта си в тридневното сериозно пътешествие. Пък и да се уверя в организаторските заложби на Милка и възможностите ѝ като туристически водач. Кое то нямаше да споделя с никого дори след приключването на похода – колежка е все пак.

Та сутринта на двайсетия ден на юли, нарамил тежката си раница, се явих в определения час при паметника с огромната бронзова фигура на войводата Цанко Дюстабанов в Габрово. Бяха ме изпреварили няколко походници от Габрово и София, но после надой-

доха и други от по-близки и по-далечни градове – Пловдив, Русе, Червен бряг и др., между които бяха и познати дописници на туристическия ни вестник „Ехо“.

Така групата ни нарасна на около двайсет души, най-възрастният от които беше бай Кольо Ковачев от Петрич. Имахме и младо момче, деветгодишният Преслав, доведен от баба си. Габровци бяха представени от представители на Скаутския туристически клуб и Клубът на туристите ветерани – ТД „Узана“, почти го нямаше! Както официално, не го е имало и досега. Защото не признават инициативата и водещата роля на Милка Караджова, камо ли да ѝ сътрудничат и помагат.

С подobaващо закъснение, като за начало, беше проведена регистрация на участниците, закичване със специалните лентички за похода и ритуал за поднасяне на цветя на паметника на войводата. Тогава бяха развети макети на знамената на четата и кръстосани две саби – имитация на истинските от онова време, за да се поклоним пред подвига на героите от Габровското Априлско въстание през бунтовната 1876-а. После натоварихме багажа си в двете превозни

средства, които трябваше да ни придружават и превозват по определени участъци от маршрута, и тръгнахме през града.

Недалеч от центъра беше първата ни спирка – да изразим нашата признателност към саможертвата на Тотю Иванов, който е бил дясната ръка на Цанко Дюстабанов. Близко до мястото, където е била родната му къща, сега се издига величествен паметник с металната скулптура на героя в цял ръст. Тук Милка с няколко думи ни запозна с борческата биография на Тотю Иванов, след което повторихме

ритуала за отдаване почит към героя.

Априлското въстание в Габрово е обявено на 1 май 1876 г. от въстаническата чета с главен войвода Цанко Дюстабанов. Бойният път на четата започва от с. Нова махала – малко селище в Предбалкана, южно от Габрово, известно със своите майстори-ножари, родно място на Васил Априлов, Тодор Бурмов, Йосиф Соколски, Петко Денев и други известни българи. Затова и нашият поход започна с превозване до това селище, сега вече квартал

Динозаврите от Трън – нова туристическа перспектива в Западна България

Наскоро в медиите се появи любопитна информация: в района на гр. Трън са намерени кости на динозаври. Разбира се, това само по себе си е интересно събитие от археологическа и научна гледна точка, но не бива да забравяме, че по света отдавна са се научили да използват, и то твърде успешно, чисто туристическите възможности на едно такова събитие.

Едва ли е нужно да се припомня „динозавроманията“, обхванала света след излизането по екраните през 1993 г. на първия филм от поредицата „Джурасик парк“ (общо епизодите вече набъбнаха до 5). Особено сред децата. Пред тях се откри един съвършено непознат и крайно интересен свят, за който в училищните учебници обикновено се отделят само няколко реда.

Именно тогава редица бизнесмени в областта на развлекателно-туристическата индустрия, както и местни власти, осъзнаха бързо огромния капацитет, който крие любопитството на хората от всички възрасти към внезапно разкрилата се туристическа бизнес ниша. „Дино-паркове“ започнаха да никнат като гъби след дъжд навсякъде по света, където са намерени дори най-малки кокалчета, а понякога дори не костни фосили, а само вкаменени следи от гигантските влечуги.

В околностите на немалко европейски градове – в Германия, Полша, Испания, Португалия, Чехия, Великобритания, Австрия, Хърватия, са създадени интересни тематични туристически обекти, в чийто център на внимание са динозаврите. В основата им почти винаги са залежали палеонтологически находки, открити в съответния район. За да бъде създаден такъв „дино-парк“ обаче, са необходими няколко условия.

Първото, разбира се, е да бъдат приключени археологическите изследвания на мястото и теренът да бъде освободен за благоустрояване и извършване на ландшафтно-строителни работи.

Второто условие е изработване на проект, който не само да вземе предвид стандартните туристически потребности – най-вече възможности за престой (обикновено в такива места се построяват 1-2 хижи, където посетителите могат да се нахранят, а нерядко и сами да си готвят, да преспят на хотелски начала и т. н.), но и

да отчете цялата тематична специфика на съответния парк, като предвиди за построяване необходимата инфраструктура.

Каква е тази не просто необходимост, но и задължителна тематична инфраструктура? Обикновено там се разполагат най-различни пана с описание на историята на динозаврите, разкази за различните видове, за Земята по тяхно време – това изпълнява не само образователна функция, но и въвежда посетителите в съответната атмосфера.

Следват тематични атракции – палеонтологичен

музей, увеселителна зона с люлки, въртележки и други подобни атракционни, непременно в стила на „каменната ера“, помещения и зали за проекции на филми, за интерактивни компютърни игри на тема динозаври и пр.

Интересни забавления са например приключенските маршрути с всевъзможни атракции, препятствия и изненади по тях – преминава се по въжени мостове, внезапно се появяват макети на динозаври със застрашителен вид, включват се актьори-аниматори в ролята на „ловци“, „археолози“ и т.н., които водят гостите на „сафари за динозаври“. Използват се естествени дадености на терена – при наличие на река се организират разходки с лодка сред „древна гора“. По време на разходките гостите на такъв парк неизбежно срещат саблезъби тигри, мамути, тиранозаври и преживяват всевъзможни приключения с тях (когато се разхождат и деца, някои от тези „изненади“ са предварително поръчани от родителите по подготвен сценарий – разбира се, срещу отделно заплащане).

Създателите на подобни паркове обръщат специално внимание на малките посетители. Ето защо, освен да се разхождат и да разглеждат динозаврите, децата могат да яздят и да се возят на отделни експонати, да посетят малък увеселителен парк, да играят в пясъчна зона и дори да общуват с животни в мини-зоопаркове.

Децата със сигурност ще харесат например голяма детска площадка със стилизиран динозавър, както и няколко уъркшопа, където могат да търсят съкрови-

ща и древни останки или да създадат свой собствен декор в стила на каменната ера. Предвиждат се възможности и родителите, както и за всички по-възрастни туристи, да открият своите забавления в „динозавърски стил“. Магазините за сувенири продават всевъзможни играчки-динозаври с всякакви форми и размери.

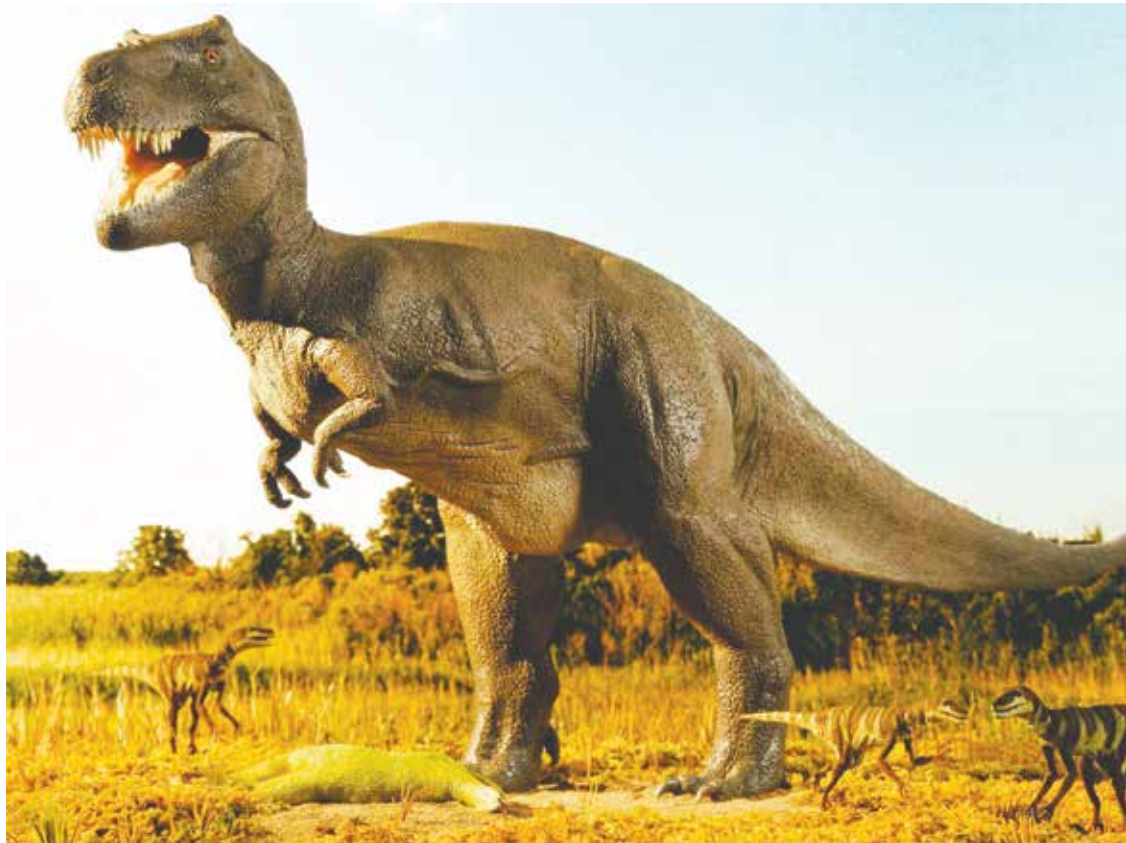
В специално оборудвана зона, покрита с пясък, децата могат да се чувстват като истински палеонтолози, търсейки ценни находки в пясъка под формата на изкуствени кости на динозаври.

Особено са интересни интерактивните фигури на динозаври, които реагират на действията на посетителите.

Когато разказваме за подобни туристически атракции по света, разбира се, трябва да отчитаме, че във всяка страна, независимо от степента на нейното развитие, освен евентуалните бизнес интереси, е задължително такова начинание да се ползва с подкрепа и заинтересованост и от страна на местните власти. Подобна атракция е великолепна възможност за оживяване на даден регион, за привличане на туристическо внимание към него с всичките финансови, инфраструктурни и културни изгоди за съответното населено място.

Едно е сигурно: подобен шанс за туристическото оживяване на даден регион не се появява всеки ден. Дошла от миналото, тя може да се превърне в старт към едно великолепно бъдещо развитие.

Любомир Атанасов

Стъпки по следите

Продължение от стр. 19

на Габрово, където бяхме посрещнати с хляб и сол в салона на читалище „Зора“. Почерпиха ни, а гечица от фолклорния състав ни изпълниха кратка програма. След това посетихме старата църква, която е опожарявана, а след възстановяването ѝ е била осветена от архимандрит Климент (Васил Друмев), който по онова време е бил търновски митрополит.

После посетихме Соколския манастир, свързан с посещенията на Васил Левски и пребиваването в него на четата на Капитан дядо Никола по време на въстанието в края на юли 1856 г. По време на Априлското въстание манастирът е бил определен за център, където на 2 май вече са се били събрали 219 четници. От Габровския манастир започва и бойният път на въстаническата чета на Цанко Дюстабанов.

След като разгледахме манастира и пихме студена вода от осемструйната чешма в двора му, построена от Кольо Фичето в памет на осемте въстаници от Дюстабановата чета, обесени от турците между скалите зад църквата, бяхме превозени до Етнографския музей на открито „Етър“. Разгледахме експонатите, изслушахме обясненията на екскурзовода и отново продължихме към следващото село (сега квартал) – Лютаци, също свързано с преминаването на четата на Цанко Дюстабанов.

В салона на читалището в Лютаци бяхме радушно посрещнати с китка здравец и там ни беше предложена скромна трапеза. Обягът ни дойде навреме, понеже след това ни предстоеше труден пешеходен преход с изкачване до билната поляна над скалите край с. Моровеците. Когато излязохме на височината и доближихме до паметника, издигнат на мястото, където под кръстосаните саби на Цанко Дюстабанов и Тотю Иванов четниците са положили въстаническата клетва, бяхме покрусени – от паметната плоча върху паметника нямаше ни следа. Само каменната кубична грамада напомняше за събитията от преди 142 години. Не, да не говорим за патриотизъм – капка морал няма злосторникът, отнесъл този кът светиня за свои си нужди!

Все пак поставихме цветя пред оголелия паметник, сведохме знамената и млчешком продължихме пътя си нататък – към с. Бойновци. След три часа път из планината, в късния следобед в Бойновци ни посрещна кметът на селото. Заведе ни при паметника на Никола Войновски – военния командир на четата на Христо Ботев. Ние поднесохме цветя в памет на героя, роден в това китно село, и помълчахме минута в преклонение.

А после, в кметството, отпихме по глътка от кметската ракия, за да споменем и Войновски, и подвига на четата на Дюстабанов, преминала малко по-нагоре от площада над селото.

Нататък продължихме с превозното средство до с. Дебел дял. Освен като родно село на св. Лазар Дебелдялски, комуто съселянците му нарекоха току-що построената красива черква, Дебел дял е известен с преминаването през него на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа на 12-13 юли 1868 г. В покрайнините на селото се намира паметникът на Тодор Асенов – брат на Хаджи Димитър, убит тук след предателство. Отдадохме своята почит и на този заслужил герой.

На свечеряване пристигнахме в с. Гъбене. На големия площад пред административната сграда местните хора празнуваха Деня на св. Марина. Случайно или не, само преди няколко дни кметицата на селото – Марина, е имала имен ден. И сега го празнуваше тържествено. Пристигайки тук, пред събралото се множество, ние проведохме своя ритуал, като поднесохме

цветя на паметника на загиналите поборници. Едва тогава се настанихме на богатата празнична трапеза.

Нощувката ни беше осигурена при мизерни условия в административната сграда в центъра на селото. На пода в стаите. Но все пак бяхме под покрив, макар да нямаше валежи през дните на похода.

Към кметството в Гъбене се числеше и близкото с. Камецица. Беше ни на път, затова на следващия ден в него ни посрещнаха с богата закуска. След това продължихме пеша чак до с. Батошево, до където стигнахме за два часа и половина – почти за обяд. Вече бяхме останали без единия от придружаващите ни автомобили и ситуацията до края на похода беше станала отчайваща.

Все пак в Батошево ни посрещнаха подobaващо – със скромен обяд в читалището. Но ние не забравихме първо да проведем своя ритуал пред паметника в центъра на селото, за да си припомним трагичния 6 май 1876 г., когато четата е водила сражение с башибозук и черкези, а след изтеглянето на въстаниците към Кръвеник турците са го опожарили напълно.

В читалището на селото разгледахме музейната сбирка. Силно впечатление ни направи портретът на Георги Бочаров, за когото научихме, че е бил роден в Габрово и е участвал в четата на Цанко Дюстабанов като подвойвода и писар. Той е водил защитата на Батошево, след като четата начело с Цанко Дюстабанов отишла в подкрепа на въстаналия Кръвеник.

След последните сражения на четата и погрома над Априлското въстание, с още петима четници Бочаров успял да избяга в Румъния, откъдето се завърнал за участие в Руско-турската освободителна война като опълченец. След Освобождението е бил един от първите кметове на Габрово.

После посетихме Батошевския гевгически манастир „Въведение Богородично“ на края на селото. В църквата запалихме по свещичка за здраве.

Следващият обект, който трябваше да посетим, беше с. Кръвеник. До там ни чакаше дълъг път, а вече бяхме останали с едно превозно средство, което беше нужно да ни превозва на два пъти. Когато всички се събрахме на площада сред селото, проведохме традиционния си ритуал и отново се разделихме на две групи – по-немошните туристи продължиха с микробуса, а останалите тръгнахме пеша нагоре към махалата Стар Кръвеник. Този пешеходен преход за мен беше освен изпитание на физическата ми устойчивост, още и признак на самочувствие. Защото за малко повече от половин час ние стигнахме до останалите вече няколко селски къщи и кошари в махалата.

Минаваше обяд и юлската жегата ни тормозеше, но ние неуморно следвахме пътя на въстаническата чета. И за още четвърт час стигнахме до вр. Бабан, който с право е наричан второто Оборище на България. Тук, на поляната, в подножието на върха, на 1 май 1876 г., пред събралите се около 250 кръвеничани, дядо Фильо Радев, роден в Стари Кръвеник и кмет на селото, е обявил решението на СевлиеВСкия революционния комитет за обявяване на Априлското въстание в района. На това място след това е била положена и въстаническата клетва.

Когато на откритото чело на върха се събрахме всички походници, поднесохме китка горски цветя на паметника, сведохме символичните знамена и с минута млчание почетохме паметта на славните борци за нашата свобода. А след това направихме своя импровизиран обяд на пейките, направени за гостите на ежегодния събор в памет на загиналите за нашата свобода.

Спряхме за почит и пред паметни-

ка на дядо Фильо в родното му място и продължихме към гр. Априлци, където пристигнахме привечер. На величествения паметник в кв. Ново село поднесохме цветя и отдадохме своята почит пред паметта на дядо Фильо Радев – водача на Новоселското въстание, и неговите верни съзаклятници от бунтовната 1876-а. Вече свечеряваше, но ние имахме желание да посетим манастира „Св. Троица“ в Ново село, където девет дни се е защитавала четата на Цанко Дюстабанов по време на въстанието. Пред саркофага с костите на изкланите в църквата монахици, канонизирани за мъченици, отдадохме своята почит с поднасяне на цветя и минута млчание.

Късно вечерта отидохме в кв. Острец, където ни беше уредена безплатна нощувка в общежитието на училището по туризъм. Там, вече при по-добри условия, проведохме нашата другарска вечеря, на която присъства председателят на Българската федерация по туризъм. Същият поздравиха походниците и награди с грамота нашия организатор, водач и екскурзовод Милка Караджова. Чак тогава моята неспокойна мисъл щеше да изясни основанието, на което грамотите на всички участници в тази туристическа проява носеха името и емблемата на Българския туристически съюз. Докато градското ни туристическо дружество „Узана“ не подкрепяше инициативата на Милка и не ѝ помагаше в организирането на тази ежегодна благодородна проява.

Докато през втория ден от похода се преклонихме на паметника в Градничкия боаз, третия ден започнахме с посещение на Дебневския боаз, където пред Черния паметник изразихме своята почит към четниците на Цанко Дюстабанов, водили тук люти боеве през май 1876 година. След това се отправихме към кв. Видима и вр. Марагидик в СевлиеВСкия Балкан – предстоеше ни заключителното катерене по стръмнината през вековната букова гора до паметната местност Ранни бунар.

След като с превозните средства преминахме през кв. Видима и навлязохме дълбоко в планината по опороения път към т.нар. екообект Видимското пръскало, една гузина пешеходци Мил-

ка ни поведе по следите на въстаниците, обозначени с едва видима маркировка по дърветата. Донякъде се очертаваше някаква пътечка, която по-нагоре беше дълбоко обезобразена от булдозерите на дърворезите. И нагоре продължихме без път, без ред и дисциплина. Всеки гледаше само да не изостане на поглед разстояние от предшествениците. Така – до горе.

За по-малко от три часа излязохме на една билна поляна под връх Марагидик, наречена Ранни бунар, където се издига величествен паметник за прослава на последното сражение на четата на Цанко Дюстабанов. Тук на 11 май са паднали убити петима от въстаниците, а войводата бил тежко ранен и едва успява да се спаси, но после е предаден, заловен, съден и обесен на 15 юни в Търново.

Спряхме задъхани пред паметника. Няколко минути за отдох, след което стъкнахме букет от росните цветя по поляната и ги поднесохме на паметника в знак на синовна признателност към героите. След това си наляхме студена вода от бликащото наблизо изворче, настанихме се на пейките до голямата дървена маса и ревизирахме хранителните си продукти из раниците – беше време за обяд.

Надолу движението ни беше бавно и внимателно, защото пътеката тук-там се губеше и едва се удържахме по стръмнината. А дали някой от нас имаше планинска застраховка, не се знаеше.

Все пак за още три часа благополучно се добрахме до превозните средства, за да се придвижим до Ново село, където дълго време Милка трябваше да урежда прибирането на походниците от по-далечните места. Положението беше тревожно, но все пак дейната ни ръководителка успя да се справи с проблемите. Затова накрая всички участници ѝ изказахме своята благодарност – за смелостта сама да организира похода, да бъде водач и компетентно да представя събитията на всяко място по пътя на четата на Цанко Дюстабанов. Независимо от това, дали някой от нас ще участва и догодина – предизвикателството не е за всеки!

М.с. Христо Мангев,
планински водач

Загадките в пътешествията на Марко Поло

Хубилай хан (1215-1294) – внук на Чингиз хан и формално върховен владетел на всички монголи, основателят на династията Юан, която заменя китайската династия Сун, станал популярен на Запад благодарение на разказите на прочутия венециански пътешественик Марко Поло. Вярно, това станало с леко изопачаване на името му – Марко Поло го нарича Кубла-хан.

През XIII век империята на Чингиз хан, в която влизал и целият Китай, се разпаднала на четири части. Именно Хубилай успява да обедини повечето от разкъсаните територии и запазва Китай в рамките на монголската държава, чиято територия при него достига най-големите си размери.

Легендите за него на Запад се зараждат фактически, когато Марко Поло достига Китай през 1275 г. В своята прочута „Книга за многообразието на света“, чието най-популярно заглавие е „Милионът“ (поради невероятните за европейците китайски мащаби, където често се срещала думата „милион“), той разказва надълго и нашироко за огромните дворци, гигантските разстояния и странните обичаи в Поднебесната империя.

Марко заявява в „Книгата“, че владетелят го харесал, похвалил го, че знае 4 езика (не е известно точно кои – най-вероятно турски, арабски, персийски, уйгурски – официалният писмен език на монголите в Китай).

Една от загадките, заради които дори днес някои смятат, че Марко само е преразказвал други описания, а въобще не е пътувал до Китай, е фактът, че той не споменава нито дума за странното местно

писане – с йероглифи. Но практиката на търговеца „на поход“ се различава много от търговията у дома, най-вече по начините за комуникация и сключване на сделки. Чуждият говорим език се научавал бързо – процесът на покупко-продажба го изисквал. Но търговците нямали време да овладяват чужда писменост. За какво им е? Сметките и търговските бележки може да се водят на родния език. Успехът в далечни земи се постигал от онези, които можели да говорят, да установяват поверителни контакти, с други думи, умеят да общуват. Марко Поло несъмнено е виждал образци на уйгурска и китайска писменост, защото те присъстват във всеки храм.

Той отбелязва крайно любопитен факт: Хубилай му имал такова горение, че дори го назначил на служба при себе си.

Това е друга загадка. От къде на къде китайският владетел ще

назначава чужденец на държавна служба? Как се случило, че Великият хан дал административни и дипломатически задачи на непознат 20-годишен младеж?

Но по онова време това било широко разпространена практика в управлението на Поднебесната империя. Чужденци били назначавани на различни държавни длъжности, стига да се оказало, че са подходящи за тях. Монголите ги наричали „сему“ – „цветнооки“. Обикновено това били уйгури, но венецианците по нищо не им отстъпвали.

Марко Поло събирал тайна разузнавателна информация по поръчение на Хубилай в днешния Юнан (Югозападен Китай), пътувал до Ханчжоу, контролирал събирането на данъци, обяснявал как да се използват катапулти при обсада на градове...

Поло описва така началото на своята дейност: „Великият хан видя Марко, който тогава беше млад и силен, и

попита:

- Кои е този?

- Господарю - отговорил Николай, - това е мой син и ваш слуга.

- Добре дошли - каза Великият хан.

Но всъщност защо Марко Поло тръгнал към Китай?

Формално отговорът на този въпрос е лесен: всички членове на семейство Поло били предимно търговци. Затова те пътували не само с дипломати и монаси (такива се присъединили едва към втората експедиция на семейството Поло, носещо папско послание до Хубилай хан), но и с търговски стоки. Семейство Поло натрупали състояние още в Константинопол – а после го умножили в Крим и на Волга. Независимо от това, какви пътища поемали предприемчивите италианци, те винаги купували екзотични стоки там, където отсядали, продавали ги по пътя – да речем, в Самарканд и Бухара, там купували нови и продължавали напред. В такъв режим преодолявали огромни разстояния.

Това, че Великият хан дал аудиенция в двореца си на обикновени търговци, също не е изненада. Открай време дипломатията на Изток, и особено в Китай, просто служела като „друга форма“ за търговия.

Дори и това, което китайците наричат „данък“ в своите хроники, всъщност е ритуална размяна на подаръци – „варварите“ карат на императора коне, яспис или занаятчийски изделия, а той често им връща стойността на „данъка“ в двоен и троен размер – под формата на копринени тъкани,

бронзови изделия, украшения. В този смисъл семейство Поло не са изключение. Подобно на хиляди безименни свои предшественици по Пътя на коприната, те вероятно не разпродали цялата си стока, а са запазили част от нея за столицата на Хубилай.

Когато братята Николай и Матео с младия Марко се явили пред хана (двамата съпровождали ги монаси изостанали зад кервана), те носели не само послание на папата, но и богати дарове, сред които самият Марко Поло споменава само свето масло от йерусалимска лампада. Но може да се предположи, че е имало и венецианско стъкло, бисери и скъпоценности, с които бащата и чичото на Марко активно търгували.

Известният средновековен арабски пътешественик Ибн Батута (1304-1377) пише около половин век по-късно: „Китай е най-сигурното и най-добро място в света за пътешествия. Пътникът може да пътува сам цели 9 месеца и няма от какво да се страхува, дори ако е натоварен със съкровища. Във всяка станция има странноприемница, която е под надзора на специален офицер с отряд пехотинци и конници. С пътниците той изпраща до следващата станция човек, който трябва да се върне с писмо от офицера на тази втора станция, потвърждаващо, че всички са пристигнали благополучно.“ Възползвайки се от този благоприятен режим, Марко със сигурност купувал и местни китайски стоки за завръщането си в Европа. „Книгата“ е пълна със

споменавания за тях.

Що се отнася до пътуването из китайската територия, търговецът продавал старите резерви от стоки и купувал нови, които продавал на следващата пътническа станция.

На връщане, в Тебриз, Поло посетил най-големия световен пазар за бисери, докарвани тук от бреговете на Персийския залив, Източна Африка и Шри Ланка.

Търговците Поло купували, продавали, „въртели“ парите, понякога дълго време оставали на едно място и, след като описали голям кръг, се завърнали в родната си Венеция.

Марко не пише какво точно е донесъл от Китай – вероятно за съвременниците му приблизителният списък на такива неща бил очевиден и не представлявал интерес, за разлика от историите за екзотични и неизвестни страни.

Но други източници непряко показват типичен набор от стоки на търговци-пътешественици. Например китайските хроники разказват: през XI-XII век в Кантон, Ханчжоу и други пристанища данъците нараснали до 10% от цената на бисерите и камфор, а до 30% – върху черупките от костенурка и борова дървесина. Естествено, плащало се в натура – още на място се вземали съответните проценти от самата стока.

Изводът е ясен: с такива стоки е търгувал и великият пътешественик Марко Поло, за да има възможност да реализира своите пътешествия.

Велимир Христанов

Печат: "Алианс ПРИНТ"

Бесарабски българчета посетиха област Смолян по програма за културно-исторически и туристически обмен

С тази инициатива 20 деца от Артиски и Болгарски район в Украйна се запознаха с природните, културните и историческите забележителности в Родопите в периода от 23 до 31 юли. «Смятаме този културно-исторически обмен да стане традиционен, заявя доц. Тодор Тодоров – председател на ТД «Родопея», по чиято покана бесарабските българчета посетиха България. - По време на престоя си те бяха обучавани в туристически сръчности, работа с компас, работа с карта, движение по азимут, научиха се да правят алпийски възли. Това се случи в новия кабинет за професионално обучение на кадри в туризма в Центъра за обучение в хижа «Тешел».

«Деца са възпитаници на неделното училище „Българска камбана“, действащо към Всеукраинската асамблея на българите в Украйна. Те са на възраст от 8 до 15 години – сподели Марина Перели-Плеханова, ръководител на групата. - Тук сме по покана на ТД „Родопея“ и сме на-

станени в хижа „Тешел“. Посетихме с. Ягодина, Ягодинската пещера, пещерата „Дяволското гърло“, Музея на мечката, връх Свети Илия и Орлово гнездо, с. Буйново и връх Средногорец, а в Смолян - Планетариума, Историческия музей и Паметника на освободителите. Много сме впечатлени – никъде не сме виждали такава красота.»

„Планината и природата много ми харесват. Хората също. Аз съм роден във Варна, но живея в Одеса“ - каза Марк Александров. „А моите предци са от село Горно Александрово, Сливенско – допълни Артур Юриев, който е от село Виноградовка, Одесска област. - Хората тук са много гостоприемни. Във всеки човек живее дух на родолюбие и природата е много красива.“

„Като областен управител, искам да изразя, от свое име и от името на гражданите на област Смолян, признателност за това, че не късате връзка с вашите родови корени, че пазите подобаващо българските традиции и обичаи, съхранявате

българското самосъзнание, пазите българщината. Знам, че това не е лесно, когато си извън страната, затова изразявам признателност и благодарност към вашите родители, към вашите предци!» С тези

думи областният управител Недялко Славов посрещна бесарабските българчета от Одеса, които на 27 юли посетиха Областна администрация Смолян по негова покана. „Бесарабските бъл-

гари винаги са имали активно участие в запазването на българското самосъзнание, участвали са наравно в битките, имат своите значими личности, които са оставили диря в българската история», добави областният управител, като даде за пример министър-председателя Александър Малинов и първия ректор на Софийския университет проф. д-р Александър Теодоров-Балан, които са потомци на бесарабски българи. Славов отбеляза, че винаги ще бъдат посрещнати с гостоприемство в

област Смолян и могат да разчитат на подкрепа и съдействие от неговата страна. „Нашият регион има какво да предложи. Освен туристически забележителности, ние имаме университети с перспективни специалности в областта на техниката, икономиката, с добра реализация.“ Той ги покани да обмислят възможността да получат висшето си образование в България.

Две от децата рецитираха стихотворенията „Аз съм българче“ от Иван Вазов и „Обесването на Васил Левски“ от Христо Ботев.

ТД „Добротица“ развя знаме на връх Вихрен

В средата на месец юли няколко туристи от ТД „Добротица“ - гр. Добрич, се отправихме към Пирин. След почти 12-часов автопреход със спирация за обяд и кратки почивки пристигнахме на хижа „Вихрен“. Настаняване, вечеря и по леглата, за да съберем сили за следващия ден.

Той ни посрещна слънчев и прохладен и след кратка закуска поехме нагоре към връх Вихрен (2914 м н.в.) - най-високия в Пирин. За около 2.30 часа в лек и умерен ход излязохме на премката под върха и поглеждайки нагоре, видяхме, че над него се бе настанил облак, който ни предостави комфортна сянка в последното изкачване. Така в рамките на посоченото време всички се събрахме на върха, извадихме

знамето и започнахме да снимаме, но накъдето и да погледнехме, не можехме да запечатаме красотата на снимка. Вървейки по пътеката надолу в далечината, забелязахме стадо сърни, а в по-ниското ни изненада и една коза. С влизането и на последния в хижата малко след това започна да вали, но какво по-хубаво от това за заслужена почивка. Привечер гъждът спря и ние решихме да направим разходка до най-старото дърво в България - Байкушевата мура.

Сутринта на третия ден, след задължителна снимка пред хижата, се отправихме към гр. Банско. Разходка в парка и старата част на града, запалихме свещичка за здраве в старата църква „Св. Троица“, посетихме къща-музей

„Никола Вапцаров“, сложихме печати в книжките от 100-те НТО и поехме към следващата дестинация - църквата „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“ в с. Добърско. След църквата се отправихме към Велинград. Пристигнахме в ранния следобед. Някои тръгнаха към близкия минерален плаж, а други към Историческия музей - също част от 100-те НТО. Улисани в разходка, не усетихме кога е станало време за вечеря, но за щастие къщата за гости, в която отседнахме, беше близо до центъра.

На сутринта минахме и през защитена местност Клептуза и така си взехме довиждане с този красив град. На връщане, минавайки покрай гр. Чирпан, еднородушно

решихме да посетим още един обект от 100-те НТО - манастира „Св. Атанасий“ до с. Златна ливада.

Така, изпълнени с много емоции и заредени с положителна

енергия, преминаха тези четири дни и прибирайки се към дома, си обещахме по-често такива преходи.

Мирослав Кескинов

Джулай морнинг

Представители на ТД „Белите брези“ - гр. Борово, обл. Русе, на 30 юли отпътувахме на двудневна екскурзия до с. Българево, обл. Добрич, за да се включим в традиционното „Посрещане на юлското слънце“ - известния празник Джулай морнинг.

Настанахме се в базата на семейство Тинка и Владо Рачеви, намираща се на входа на селото, които са наши земляци. Предложиха ни отлични битови условия, вкусни ястия и морски деликатеси.

През първия ден любезният домакин ни заведе до нос Калиакра. С голям интерес разглеждахме археологическите разкопки, музея и запалихме свещи за

здраве в параклиса, намиращ се на брега на Черно море. Имахме възможността да се любуваме на красивата морска картина, откриваща се пред нас, и на грациозното плуване на делфините.

В следобедните часове се разходихме до местността Болатата, която е част от резерват Калиакра. Времето бе благосклонно към нас и можахме да се изкъпем в морето.

Рано сутринта се отправихме към Камен бряг. Отдалече се чуваша изпълнението на рок групите. С нетърпение очаквахме изгрева на Слънцето. Един голям облак се пошегува с нас и заста на хоризонта, но стотиците посрещачи останахме упорити и

гочакахме неговото появяване. На връщане се отбихме в местността Голямата Яйла, в която е разположен „пещерен град“ от 101 т.нар. „жилища“. Това са естествени пещери, гооформени от човешка ръка, датирани към V хилядолетие пр.н.е., разположени на няколко нива в скалите, и са използвани в продължение на хилядолетия.

С тази разходка завърши нашата двудневна екскурзия и, удовлетворени, се прибрахме в родния край, готови за нови преживявания.

Радослав Рачев,
председател на
ТД „Белите брези“